

En analys av boktitlar i översättningar av svensk skönlitteratur till kroatiska

Majić, Antonela

Master's thesis / Diplomski rad

2024

Degree Grantor / Ustanova koja je dodijelila akademski / stručni stupanj: **University of Zagreb, Faculty of Humanities and Social Sciences / Sveučilište u Zagrebu, Filozofski fakultet**

Permanent link / Trajna poveznica: <https://urn.nsk.hr/urn:nbn:hr:131:965679>

Rights / Prava: [In copyright](#) / [Zaštićeno autorskim pravom.](#)

Download date / Datum preuzimanja: **2024-09-14**

Sveučilište u Zagrebu
Filozofski fakultet
University of Zagreb
Faculty of Humanities
and Social Sciences

Repository / Repozitorij:

[ODRAZ - open repository of the University of Zagreb
Faculty of Humanities and Social Sciences](#)

ZAGREBS UNIVERSITET
FILOSOFISKA FAKULTETEN
INSTITUTIONEN FÖR SKANDINAVISTIK

Antonela Majić

En analys av boktitlar i översattningar av svensk skönlitteratur till kroatiska

Masteruppsats

Handledare:

Goranka Antunović, fil. dr.

Zagreb, 2024

Innehållsförteckning

1. Inledning	3
2. Teoretisk bakgrund	4
2.1. Titelöversättning	4
2.2. Titlars semantiska innehåll enligt Landqvist	5
2.3. Nords funktionellt inriktade översättningsteori	6
3. Material och metod	8
4. Resultat och analys	9
4.1. Titlars semantiska innehåll	9
4.1.1. Kriminalroman	9
4.1.2. Barnbok	9
4.1.3. Historisk roman	10
4.1.4. Själv-/biografi	10
4.1.5. Klassiker	11
4.1.6. Jämförelse av semantiskt innehåll i titlar sammanfattat	12
4.2. Titlars funktioner	13
4.2.1. Den distinktiva funktionen	14
4.2.2. Den metatextuella funktionen	17
4.2.3. Den fatiska funktionen	21
5. Diskussion	26
5.1. Titlars semantiska innehåll	26
5.1.1. Analys enligt genrerna	26
5.1.2. Analys av metod	28
5.2. Titlars funktioner	28
5.2.1. Analys av genrerna	29
5.2.2. Analys av metod	30
6. Slutsats	30
7. Litteratur	32

1. Inledning

Titeln på en bok är det första som väcker läsarnas uppmärksamhet och den är vanligtvis deras första introduktion till boken. Betydelsen av boktiteln sträcker sig bortom att bara vara ett identifieringsmärke för en bok. En boktitel brukar också reflektera innehållet, dvs ge en ledtråd om bokens genre, tema eller huvudidé och den kan ses som en viktig del av bokens övergripande presentation och marknadsföring (Nord, 2019: 328). Det är viktigt att en boktitel kan fylla alla dessa funktioner och därför är det lika viktigt att en översatt titel också gör det vid sidan av att den också måste anpassa sig till en språkkultur, främja försäljning på den nya marknaden och bevara författarens ursprungliga vision och budskap (ibid., Viezzi, 2013: 379–380). Att översätta boktitlar till olika språk är dock inte en lätt uppgift eftersom översättare måste navigera genom underliggande konnotationer, språkliga subtiliteter och kulturella referenser till originaltiteln. Utmaningen ligger i att hitta en balans mellan att vara trogen originalverket men också att anpassa titeln till målgruppen (Landqvist, 2010: 22). Därför är det inte förvånande att en boktitel kan ha så olika översättningar och/eller bearbetningar på olika språk och kulturer, t.ex. översattes Stieg Larssons roman *Män som hatar kvinnor* till engelska som *The Girl with the Dragon Tattoo* [Flickan med draktatueringen], till spanska som *Los hombres que no amaban a las mujeres* [Män som inte älskade kvinnor], till tyska som *Verblendung* [Villfarelse] och till kroatiska som *Muškarci koji mrze žene* [Män som hatar kvinnor].

Den första delen av denna masteruppsats är teoretisk. Den innehåller en översikt över forskning inom ämnesområdet titelöversättning. Hans Landqvists (2005) metod för titelöversättning avseende ”semantiskt innehåll” förklaras och Christiane Nords (1995) funktionellt inriktade översättningsteori presenteras. I den andra delen av masteruppsatsen redovisar jag resultaten av min undersökning. Studiens huvudsakliga mål är att analysera boktitlar översatta från svenska till kroatiska. För denna undersökning valde jag att studera de insamlade titlarna utifrån det semantiska innehållet, som det definieras av Landqvist (2005) och utifrån ett fåtal titelfunktioner definierade av Nord (1995). Vidare kommer titlarna att delas upp efter de respektive genrerna av böckerna och jämföras med varandra. Med allt sagt kommer studien att försöka ge svar på vad som är sambandet i det semantiska innehållet mellan originaltitlarna på svenska och de översatta titlarna på kroatiska, hur Nords grundläggande kommunikativa funktioner kommer till uttryck i materialet och om det finns en skillnad i hur genren påverkar titelöversättningen gällande både det semantiska innehållet och titlarnas funktioner.

2. Teoretisk bakgrund

2.1. Titelöversättning

Titelöversättning är en relativt nischad del av översättningsstudier. Christiane Nord (2019: 341), en tysk översättare och översättningsforskare som har gjort betydande bidrag till översättningsvetenskapen, skriver att när hon började studera fenomenet titelöversättning i slutet av 1980-talet och början av 1990-talet knappast någon hade undersökt titlar på djupet. Hon förklarar att titlar ibland användes som exempel eller jämfördes med deras översättning och att vissa litteraturvetare studerade isolerade aspekter av titlar eller kritiserade vissa titelöversättningar. Nord (ibid.) nämner också Peter Newmark, engelsk professor i översättning, och hur han avfärdade problemet med bara några få regler. Hon citerar Newmarks (1981: 159–160) korta regel om hur man översätter rubriker och titlar. I det stycket skriver han att titlar normalt ska översättas sist, att en icke-litterär text normalt ska beskrivas sakligt med sin titel, att en litterär text kan få sin titel ändrad till en lämplig konnotation och att översättaren vanligtvis har kontroll över titeln på någon text. Newmark (1988: 56–57) skriver om detta ämne igen, lite mer utförligt. Han instruerar att titeln på källspråket då den beskriver innehållet på ett adekvat sätt och är dessutom kortfattat ska lämnas som den är. I andra fall kan översättaren trunkera titeln om den på målspråket börjar med en onödig fras, hen kan lyfta fram huvudpoängen och få titeln att låta mer tilltalande när det gäller skönlitterära böcker.

I Sverige har Yvonne Lindqvist forskat i översättning av titlar men hon går inte in för mycket i detalj och fokuserar på översättning av romaner i allmänhet. I sin doktorsavhandling (2002) utforskar hon litterära romaner översatta från brittisk och amerikansk engelska till svenska. Hon jämför två olika översättningspraktiker, dvs undersöker skillnaderna i översättning av högprestige- och lågprestigelitteratur inom de svenska sociala områdena (ibid., 11). Hon konstaterar att författarens text, dvs källtexten, inte respekteras i lågprestigeöversättning (ibid., 223). Detta gäller även titlar. Enligt Lindqvist (ibid., 77) är det inte någon ”fråga om en översättningsrelation mellan källtext- och måltexttitel”, vilket framgår av förlagets praxis att återuppfinna romantiteln, t.ex. *The Daddy Candidate* blir *Blommor och bin* på svenska. Lindqvist (2008) nämner även titelöversättning i sin artikel där hon jämför den svenska, engelska och franska översättningen av den spanska romanen *La caverna de las ideas*. Det visar sig att de svenska och franska översättningarna är relaterade till källtiteln, dvs de är översatta ordagrant, medan den engelska översättningen är anpassad för målgruppen, dvs de brittiska läsarna (Lindqvist, 2008: 198).

I Italien har Maurizio Viezzi, docent i språk och översättning, studerat titelöversättningar. I två av sina artiklar utforskar han titlars invecklade roller och funktioner inom kulturprodukter, särskilt romaner och filmer. Viezzi (2011: 185) identifierar olika funktioner som utförs av titlar på grundval av arbete utfört av ett fåtal forskare, men särskilt på grundval av Christiane Nords inflytelserika arbete. Han delar upp titelfunktionerna i grundläggande och möjliga efter Nords modell (se k. 2.3.). Grundläggande funktioner utförs som standard av varje titel och de inkluderar den namngivande, informativa och fatiska funktionen medan den distinktiva, beskrivande, intertextuella, suggestiva, förföriska, poetiska och expressiva funktionen kan användas valfritt (Viezzi, 2013: 374–378). Dessutom fördjupar författaren sig i översättningen av titlar och lyfter fram de olika strategier som används som sträcker sig från bokstavlig översättning till skapandet av helt nya titlar (ibid., 379). Han påpekar att det idag ofta saknas semantisk likvärdighet mellan en källtitel och en motsvarande måltitel som följer av extrema anpassningar till målkulturen (Viezzi, 2011: 183). Viezzi (2013: 380–381) diskuterar hur måltitlar kan skilja sig avsevärt från källtitlarna, de kan exempelvis betona olika perspektiv, karaktärer eller aspekter, lägga till genreinformation, skilja sig åt i semantiskt innehåll och till och med föreslå moraliska lärdomar. Titelöversättning kännetecknas av en mängd olika strategier som används för att skapa en ny titel för en kulturprodukt avsedd för en annan kultur (Viezzi, 2011: 193).

2.2. Titlars semantiska innehåll enligt Landqvist

Hans Landqvists artikel (2008: 163–169) handlar om översättningen av titlar till romaner i Vita serien, en bokserie bestående av läkarromaner. Han undersöker 130 titelpar, dvs översättningar från engelska till svenska, och 28 svenska originaltitlar utgivna mellan 1963 och 1991. Han påpekar att han inte kan säga något om titlarna i förhållande till innehållet i romanerna eftersom han inte har läst dem. Istället följer han Nords praxis att se titlar som självständiga texter och därför granska dem utan att ta hänsyn till respektive roman.

Landqvist (ibid., 164) konstaterar att det är utmanande att ”bedöma förhållandet mellan *det semantiska innehållet* i engelska och svenska titlar: det handlar alltså om den information som läsaren får genom romantiteln”. Informationen kan vara densamma i båda språkversionerna, visa en viss likhet eller vara helt olika. Detta resulterar i begreppen *semantisk identitet*, *semantisk likhet* och *semantisk skillnad*. Han exemplifierar semantisk identitet med titelpar *Nurse Julie's sacrifice* – *Syster Julies offer*, semantisk likhet med titelpar *Trauma* – *Chock* och semantisk skillnad med titelpar *Corridors of Healing* – *Tveksam diagnos*.

Titelpar med en semantisk skillnad mellan original och översättning dominerar. Lindqvist tror att det oftast beror på önskan om lokal förankring som leder till utelämnande av vissa exotiska element i engelska titlar. Det här syftar på namn på personer, platser och sjukhus, t.ex. *A surgeon at St. Mark's – Ödets nyck*. Han hävdar att en annan förklaring till att semantisk skillnad är den mest förekommande mellan titelpar är att vissa typer av ord och uttryck ofta läggs till i de svenska översättningarna, sannolikt för att de är specifika för läkarromaner. Det kan till exempel vara namn på vårdgivare som i titelparet *The Fateful Tide – En sjuksköterskas ansvar*.

En svensk översättning som exakt matchar den engelska originaltiteln eller är nära den kan indikera att översättaren värderar författarens avsikter med titeln högt (ibid., 168). Å andra sidan kan ett större avstånd mellan original och översättning bero på att översättaren sätter läsaren i fokus och noggrant följer de svenska traditionerna för hur titlar till läkarromaner brukar utformas.

2.3. Nords funktionellt inriktade översättningsteori

Christiane Nord (1995) har skrivit en artikel som utforskar implikationerna av ett funktionellt förhållningssätt till översättning, speciellt med fokus på titlar och rubriker. Den är en sammanfattad version på engelska av hennes större studie på tyska från 1993. Studien är baserad på analysen av över 12 000 titlar och rubriker från tysk, engelsk, fransk och spansk litteratur, inklusive genrer som skönlitterära böcker, facklitteratur, barnböcker, noveller, dikter och artiklar (Nord, 1995: 262). Nord (ibid., 269) introducerar begreppet ”funktionalitet plus lojalitet”, där översättningen styrs av textens syfte (skopos) och kulturella konventioner, vilket säkerställer en harmonisk överensstämmelse med kundernas förväntningar, källtextförfattare och måltextmottagare. I mottagandeakten bestämmer mottagarna själva vilka funktioner texten har, dvs den funktion som sändaren avser med en titel i källspråskulturen kan ha en helt annan funktion för en viss mottagare i målspråskulturen (ibid., 263). Översättarens uppgift är då att få titelöversättningen att fungera på målspråket utifrån målkulturella förhållanden, dvs funktionalitet, och även bevara intentionerna med titeln som källtextens författare avsett, dvs visa lojalitet (ibid., 269–270).

Enligt Nord (ibid., 266) är titlar avsedda att uppnå sex kommunikativa funktioner. Tre av dem finns i alla titlar, oavsett genre och kultur. Dessa är den distinktiva, den metatextuella och den fatiska funktionen som Nord hänvisar till som grundläggande funktioner. Den distinktiva funktionen innebär att en titel måste vara unik och särskiljbar från andra boktitlar,

vilket kräver noggrann uppmärksamhet från översättaren. Hen ska se till att den översatta titeln inte har använts tidigare för att undvika potentiella konflikter och säkerställa distinktion (ibid., 270). Hon skriver också att det finns några dubbletter och nästan-dubbletter i korpusmaterialet hon samlat in (ibid., 271). Den metatextuella funktionen hos titlar säkerställs både genom de icke-verbala sätten att presentera ett yttrande som en titel, t.ex. på bokomslaget, i en katalog osv, och genom att anpassa sig till kulturella konventioner för benämning för att vara acceptabel för läsekretsen (ibid., 272). Översättaren måste anpassa titeln för att överensstämma med målkulturens genrekonventioner (ibid., 265). Den fatiska funktionen hos titlar beror på deras längd och deras mnemoniska kvalitet (ibid., 274). Den optimala längden på en boktitel är mellan tre och fyra graford. Titlar spelar en avgörande roll för att etablera den första kontakten med publiken, så översättaren måste beakta de kulturella värdena och uttryckssätten för att korrekt förmedla vissa aspekter av titeln (ibid., 265).

De återstående tre funktionerna är mindre viktiga, t.o.m. irrelevanta för vissa titlar. Nord hänvisar till dem som möjliga funktioner. Den referentiella funktionen beror på referenten, dvs på det verkliga fenomenet som beskrivs i titeln (ibid., 275). Översättaren bär ansvaret för att göra informationen inbäddad i titeln begriplig och kulturellt relevant. Den expressiva funktionen uppnås genom att uttrycka författarens åsikt om titeln, dvs känslor och utvärderingar (ibid., 264). Känslor kan uttryckas med hjälp av diminutiv eller superlativ, genom hänvisning till vissa känslor som kärlek eller till engagemang, t.ex. genom att använda första person singular, osv och utvärderingar uttrycks med hjälp av positiva/negativa konnotationer, vissa adjektiv eller adverb osv (ibid., 276–277). Översättarens kulturella känslighet blir avgörande för att effektivt förmedla dessa nyanserade uttryck för att inte åsidosätta författarens perspektiv när det uttrycks i en text (ibid., 265, 277). Den appellativa funktionen tjänar till att göra titeln attraktiv för en potentiell läsekrets och kan också vägleda läsarnas tolkning av texten (ibid., 278). Detta kan uppnås genom att använda poetiska och retoriska medel, anspelande på bekanta berättelser, med metaforer, symboler och allegorier, citat etc. Det som är attraktivt för en källkulturläsekrets behöver inte nödvändigtvis vara attraktivt för en publik i målkulturen, så översättaren måste balansera mellan att respektera avsändarens avsikter och möta målgruppens kulturella förväntningar (ibid., 265, 278).

3. Material och metod

I den nu följande delen av uppsatsen presenterar jag min undersökning av 100 titelpar som består av svenska originaltitlar och deras kroatiska översättningar. Mina huvudsakliga resurser för att samla boktitlar var onlinekataloger för olika kroatiska bibliotek, inklusive *Knjižnice grada Zagreba*, *Knjižnica Filozofskog fakulteta* och *Knjižnica i čitaonica "Fran Galović" Koprivnica*. Totalt samlade jag 255 titlar på skönlitterära verk översatta från svenska till kroatiska, vilket är ett ganska stort antal att analysera manuellt.

När jag samlade in titlarna märkte jag att vissa genrer upprepas mycket, så jag bestämde mig för att samla 20 titlar av fem genrer som jag ska analysera på ett mera systematiskt sätt. Jag lyckades samla dessa för följande genrer: kriminalroman, barnbok, historisk roman, själv-/biografi och klassiker. Flera kriterier måste uppfyllas vid valet av titlar, inklusive så många olika översättare som möjligt. 41 olika översättare dyker upp i mitt material, varav några är representerade endast en gång, några få gånger, och en översättare i synnerhet förekommer mest, nämligen Željka Černok, en framstående översättare av svensk (och nordisk) litteratur. Dessutom begränsade jag perioden då titlarna översattes och tog med bara skönlitterära verk som publicerades i Kroatien efter 1990. Undantaget är klassiker där hälften av de insamlade översatta titlarna är publicerade 1990 och framåt och hälften är publicerade före 1990, nämligen från 1918 till 1977, som är åren för den första respektive sista samlade titeln i min korpus. Så i denna kategori kommer det också att analyseras om tiden påverkar översättningen av titlar. Alla titlar presenteras i Bilaga 1. Titlar visas i form av en tabell, en för varje genre, förutom att klassiker delas upp i två tabeller baserat på den period de översattes.

Min undersökning syftar till att analysera titlarna i materialet enligt två olika kriterier. Min första analys är baserad på teorin om semantiskt innehåll, som beskrivs av Landqvist (2005), medan den andra bygger på Nords (1995) funktionsorienterade översättningsteori. Analysen kommer att göras separat för var och en av de fem genrerna med tanke på att för klassikergenren kommer tiden för översättningarna också att spela en roll.

4. Resultat och analys

I detta kapitel redovisas resultaten av undersökningen. Resultaten av Landqvists och Nords modell kommer att presenteras i underkapitel 4.1 respektive 4.2, med avsnitt för varje genre som ingår i analysen. I slutet av varje avsnitt finns en del där resultaten diskuteras och analyseras.

4.1. Titlars semantiska innehåll

Landqvists (2005: 164) term *semantiskt innehåll* innebär den information som läsaren får genom romantiteln. Den informationen kan vara densamma i originalet och den översatta titeln, den kan vara liknande eller översättningen kan innehålla en annorlunda information. Han hänvisar till dessa möjligheter som *semantisk identitet*, *semantisk likhet* respektive *semantisk skillnad*. I sin studie drar han slutsatsen att titelpar med en semantisk skillnad mellan originalet och översättningen dominerar (ibid., 165). Min undersökning kommer att visa om så är fallet mellan svenska originaltitlar och översatta kroatiska titlar.

4.1.1. Kriminalroman

Av de 20 analyserade titelparen inom genren kriminalromaner ingår hälften av dem i kategorin semantisk identitet. Två av exemplen är *Isprinsessan – Ledena princeza* och *Män som hatar kvinnor – Muškarci koji mrze žene*. Av de återstående 10 titelparen ingår fem av dem i kategorin semantisk likhet och fem i kategorin semantisk skillnad. Titelpar som visar likhet men inte är helt samma är t.ex. *Blindtunnel – Tunel bez izlaza* ("En tunnel utan utgång") och *Sprängaren – Pakleni stroj* ("Helvetesmaskin"). Titelparen som är helt olika är t.ex. *Kråkflickan – Soba zla* ("Ondskans rum"), *Ge mig dina ögon – Alfabetist* ("Alfabetist") och *Box – Mentalist* ("Mentalist"). Eftersom jag inte har läst romanerna och eftersom jag i likhet med både Nord och Landqvist behandlar titlarna som oberoende texter kan jag bara spekulera i varför översättarna valde dessa titlar. Till synes är det tydligare för dessa titelpar *Älskaren från huvudkontoret – Na tankom ledu* ("På tunn is") och *Störst av allt – Živi pijesak* ("Kvicksand"). Översättarna verkar ha varit bekanta med den engelska översättningen av dessa titlar. Den första kroatiska titeln kunde åtminstone ha inspirerats av den engelska översättningen som är *The Ice Beneath Her*. Den andra kroatiska titeln är en direkt översättning av den engelska titeln, dvs *Quicksand*, trots att romanen är översatt från svenska.

4.1.2. Barnbok

När det kommer till barnbokstitlar är det nästan oavgjort mellan kategorierna semantisk identitet och semantisk likhet. Antal titelpar som ingår i kategorin semantisk

identitet är nio och i semantisk likhet 10. Två av titelparen som är samma på svenska och kroatiska är *När Findus var liten och försvann* – *Kad je Findus bio mali i izgubio se* och *Ronja rövardotter* – *Ronja razbojnička kći*. Några av titelparen som liknar varandra men inte är samma är *Siv sover vilse* – *Ema spava negdje drugdje* ("Emma sover någon annanstans"), *Alla vi barn i Bullerbyn* – *Mi, djeca Graje Male* ("Vi, Lilla Bullrets barn"), *Emil i Lönneberga* – *Emil och Castor syr* – *Kastor krojač* ("Castor skräddaren"). Förutom några strukturella skillnader i dessa exempel kan det noteras att exotiska svenska förnamn eller platsnamn antingen ändras till ett kroatiskt, utesluts eller åtminstone anpassas till kroatisk ortografi. I kategorin semantisk skillnad ingår bara ett titelpar och det är *Tomten* – *Domaćin* ("Värd"). "Tomten" är en mytologisk varelse från nordisk folktro som idag typiskt förknippas med jultiden¹, vilket innebär att det är okänt i Kroatien, särskilt för barn.

4.1.3. Historisk roman

Nästan alla titelpar i genren historiska romaner, närmare bestämt 17 titelpar, ingår i kategorin semantisk identitet. Några av exemplen är *Tempelriddaren* – *Vitez templar*, *Själarnas ö* – *Otok duša*, *Barabbas* – *Baraba* och *Enligt Maria Magdalena* – *Prema Mariji Magdaleni*. Enligt Viezzi (2013: 381) är det inte ovanligt att romaner översätts på nytt, och en ny översättning får i allmänhet en ny titel. Så är fallet med romanen *Röde Orm* som först översattes till kroatiska 1959 under titeln *Dugi brodovi* ("Långa skepp") troligen på grund av den engelska översättningen av titeln, nämligen *The Long Ships* (1954). Den äldre översättningen skulle ingå i kategorin semantisk skillnad, medan den nya översättningen *Crveni Orm* från 2019 ingår i kategorin semantisk identitet. Det finns inga titelpar som ingår i kategorin semantisk likhet, medan det i kategorin semantisk skillnad finns tre titelpar. Dessa är *1793* – *Čuvar i vuk* ("Vakten och vargen"), *1794* – *Vatra i Minotaur* ("Elden och Minotauren") och *Att inte vilja se* – *Dvije vatre* ("Två eldar"). För den första titeln verkar det återigen att översättaren var bekant med den engelska översättningen av romanen som är *The Wolf and the Watchman*, även om ordens ordning i den kroatiska översättningen är omvänd.

4.1.4. Själv-/biografi

I nästa av de analyserade genrerna, nämligen själv-/biografi, inkluderade jag både faktiska själv-/biografier och själv-/biografiska romaner. Jag gjorde detta eftersom det annars hade varit omöjligt att hitta 20 översatta titlar av enbart själv-/biografier eller själv-/biografiska romaner samt för att teknikerna som användes för att översätta titlarna inte var

¹ <https://historiskamedia.se/artiklar/jultomtens-historia/> besökte 15 juli 2024

annorlunda i de två grupperna. 13 av titelparen ingår i kategorin semantisk identitet. Till exempel *Jag är Zlatan Ibrahimović : min historia – Ja sam Zlatan Ibrahimović : moja priča* och *I varje ögonblick är vi fortfarande vid liv – U svakom trenutku još smo živi*. Fyra titelpar ingår i genren semantisk likhet. Dessa är *Laterna magica – Moj život : laterna magica* ("Mitt liv : laterna magica"), *Ålevangeliet : berättelsen om världens mest gåtfulla fisk – Knjiga jegulja : pripovijesti o najzagonetnijoj ribi na svijetu* ("Ålboken: berättelser om världens mest gåtfulla fisk"), *Söndagsbarn – Rođeni u nedjelju* ("Födda på söndag") och *Enskilda samtal – Povjerljivi razgovori* ("Förtroliga samtal"). Dessa titelpar liknar varandra eftersom i de kroatiska motsvarigheterna kan vissa förändringar märkas bl.a. att man lägger till delar i titeln, ändrar ett ord, använder en konstruktion istället för en sammansättning och använder ett synonymord. Tre titelpar som ingår i kategorin semantisk skillnad är *Fårdagboken – Brojenje ovaca : moj 1021 dan u polju* ("Fårräkningen: min 1021 dag på fältet"), *Scener ur hjärtat – Naša kuća u plamenu* ("Vårt hus i lågor") och *Baracken: den permanenta exilen – Vječiti izbjeglica* ("Den evige flyktingen"). I det första exemplet består den kroatiska översättningen av både en huvudtitel och en undertitel medan originalet bara har en huvudtitel. Det verkar också att huvuddelen av översättningen återigen var inspirerad av huvudtiteln i den engelska översättningen, nämligen *Counting Sheep*. I det sista exemplet, medan originaltiteln är en kombination av en huvudtitel och en undertitel, är motsvarigheten på kroatiska endast en huvudtitel. Dessutom ignorerades originalets huvudtitel och undertiteln hänvisades till för att skapa den kroatiska översättningen men med ett annat adjektiv och substantiv.

4.1.5. Klassiker

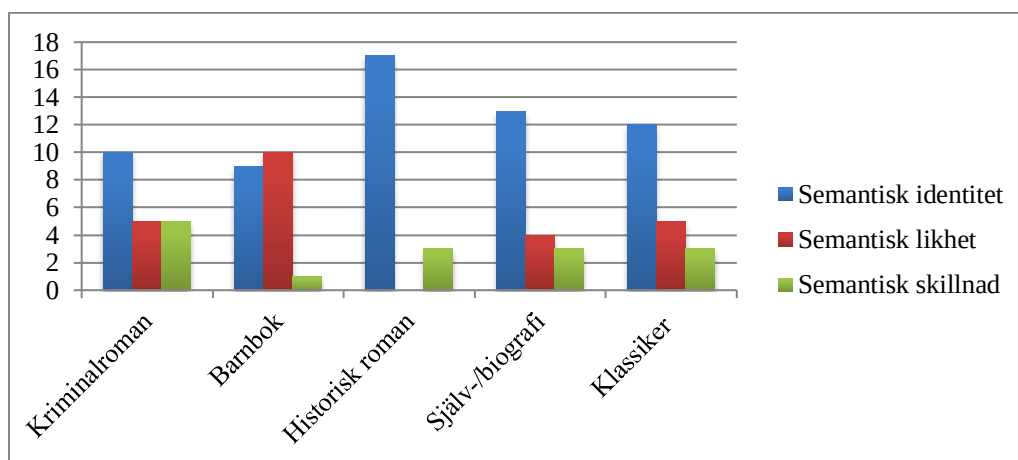
Den sista genren som analyserats är klassiker. För den här genren kommer ytterligare en fråga att besvaras och det är om tidpunkten för översättning påverkat hur titlar översattes. Detta kommer att göras för titlar översatta före 1990 och från 1990 framåt (hädanefter kallade klassiker 1 och klassiker 2).

Kategorin av semantisk identitet verkar dominera bland klassiker 1. Av 10 titelpar är sju samma i originalet och översättningen, t.ex. *Hon dansade en sommar – Plesala je jedno ljeto* och *Rid i natt! – Jaši noćas*. Det finns två titelpar som ingår i kategorin semantisk likhet och dessa är *Snörmakare Lekholm får en idé – Ideja majstora Lekholma* ("Mästare Lekholms idé") och *Kungsgatan – Kungsgatan – Ulica beznadnih* ("Kungsgatan – De hopplösas gata"). Dessa titelpar liknar varandra eftersom de inkluderar vissa delar som är lika och några som är olika (strukturen på titeln har ändrats i det första exemplet och en del har lagts till i det andra).

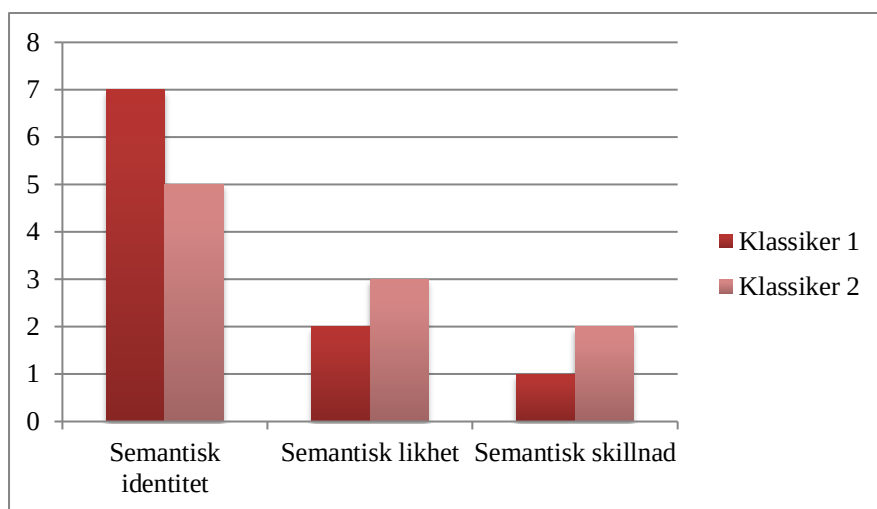
Det finns bara ett titelpar i kategorin semantisk skillnad och det är *Romanen om Olof – Olof se smiješi životu* ("Olof ler åt livet"). Endast namnet på karaktären förblev detsamma.

När det kommer till klassiker 2 finns det fem titelpar som ingår i kategorin semantisk identitet. Exempelen är *Doktor Glas – Doktor Glas* och *Nattens lekar – Noćne igre*. Tre titelpar som ingår i kategorin semantisk likhet är *En herrgårdssägen – Povijest jednog imanja* ("Historien om en herrgård"), *Gösta Berlings saga – Gösta Berling* och *Sommarboken – Knjiga o ljetu* ("Boken om sommaren"). Dessa exempel är nästan likadana, och skillnaderna ligger i att bara ett annat ord använts i översättningen (vilket skapar en prepositionsfras medan i originaltiteln finns ett sammansatt ord), att ett ord utelämnats eller att en annan struktur använts. I kategorin semantisk skillnad finns det två titelpar. En av dem är *Herr Arnes penningar – Pastorovo zlato : roman lijepo djevojke* ("Pastorns guld: en roman av en vacker flicka"). Översättningen utelämnade karaktärernas namn, ordet "penningar" byts ut mot ordet "guld" och en undertitel läggs till. Det andra titelparet är *Anna, Hanna och Johanna – Hannine kćeri* ("Hannas döttrar"). Den kroatiska titeln verkar vara den direkta översättningen av den engelska titeln *Hanna's Daughters*.

4.1.6. Jämförelse av semantiskt innehåll i titlar sammanfattat

Figur 1. Jämförelse av det semantiska innehållet i svenska och kroatiska titlar i samtliga genrer

Figur 2. Jämförelse av det semantiska innehållet i svenska och kroatiska titlar inom genren klassiker

Sammantaget ingår majoriteten av titelpar i kategorin semantisk identitet, närmare bestämt 61 av 100 titelpar. 24 titelpar ingår i kategorin semantisk likhet och en minoritet av titelpar, 15 av 100, visar en semantisk skillnad. Det sammanfattande resultatet angående det semantiska innehållet visar att titelparen inom genren historisk roman ingår mest i kategorin semantisk identitet, följt av själv-/biografi, sedan klassiker, därefter kriminalroman och sist barnbok. När det kommer till kategorin semantisk likhet dominerar titelpar i genren barnbok. Andraplatsen delas av kriminalroman och klassiker följt av själv-/biografi medan det inte finns några exempel i genren historisk roman. Semantisk skillnad visas mest i genren kriminalroman, sedan visas det lika mycket i både själv-/biografi och klassiker. På näst sista plats står historisk roman och på sista plats barnbok.

När det kommer till översättningsperioden kan en liten skillnad märkas inom genren klassiker. Det finns en hög grad av semantisk identitet inom kategorin Klassiker 1, vilket indikerar att äldre översättningar tenderar att ha mer direkta översättningar, nämligen genom att översätta titlar bokstavligt. Titelpar som visar semantisk likhet eller semantisk skillnad är mycket sällsynta, två respektive en. Klassiker 2 visar en jämnare fördelning mellan de tre kategorierna, med något högre värden för semantisk likhet och skillnad än Klassiker 1. Båda kategorierna har högst värden för semantisk identitet, vilket tyder på en övergripande tendens att behålla samma betydelser i titlarna mellan språken.

4.2. Titlars funktioner

Enligt Nord (1995: 266) är de distinktiva, metatextuella och fatiska funktionerna de grundläggande funktionerna, gemensamma för alla titlar, oavsett genre och kultur. Målet med

denna studie är att undersöka hur Nords grundläggande kommunikativa funktioner kommer till uttryck i det insamlade materialet.

Anledningen till att jag bara analyserar titlarnas grundläggande funktioner och inte de som tillhör gruppen ”möjliga” är att en objektivitetsfaktor vid analys av de grundläggande funktionerna är stor och allt kan kontrolleras och bevisas. Så är inte fallet för de möjliga funktionerna eftersom att analysera dessa funktioner skulle innefatta en analys av känslor, konnotationer, attribut som används för att locka läsaren och allt detta är ganska subjektivt.

4.2.1. Den distinktiva funktionen

För att uppfylla sin distinktiva funktion bör en titel sticka ut som en unik identifierare för det associerade innehållet (Nord, 1995: 270). Det är översättarnas uppgift att se till att den översatta titeln inte har använts tidigare, särskilt inom boktitlarnas område, enligt Nord. För de fall där titeln inte är unik, finns det fall av dubbletter, även nära-dubbletter (ibid., 271).

Analys av den distinktiva funktionen gjordes genom att söka efter kroatiska titlar i online bibliotekskataloger, som de nämnda *Knjižnice grada Zagreba*, *Knjižnica Filozofskog fakulteta* och *”Fran Galović” Koprivnica*, likaså webbshoppar för vissa bokhandlar, nämligen *Znanje* och *Hoću knjigu*. Detta görs för att kontrollera om de översatta titlarna i min undersökning fyller den distinktiva funktionen, dvs för att se om det finns andra litterära verk med samma titel som i materialet. Titlarna delas sedan upp i grupper, beroende på om de är unika, dubbletter eller nästan-dubbletter.

Titlar ansågs vara dubbletter endast om hela titeln är densamma som en annan kroatisk titel. Titlar ansågs vara nästan-dubbletter endast om två eller flera ord från titeln var desamma som i en annan titel. Dessutom tittade jag bara på titlarna som översatts före titlarna som ingår i min studie. Om jag stötte på en bok med samma eller liknande titel men med ett översättningsår efter översättningsåret för den titel jag hänvisar till, inkluderade jag inte den titeln.

4.2.1.1. Kriminalroman

Inom genren kriminalromaner är hälften av de översatta titlarna på kroatiska unika. Dessa kan exemplifieras med titlar *Sretna nova godina* (”Ett gott nytt år”) och *Muškarci koji mrze žene* (”Män som hatar kvinnor”). Anledningen till att dessa titlar är unika är att det inte finns några tidigare litterära verk med samma eller liknande titel. De återstående titlarna är

inte unika och fyller därmed inte den grundläggande distinktiva funktionen. Fyra av dem kan betraktas som dubbletter och exempel är titlar *Zvijer* ("Odjuret") och *Živi pijesak* ("Kvicksand"). Dessa är dubbletter eftersom det redan finns andra kroatiska litterära verk med dessa titlar. *Zvijer* är också titeln på en bok som översattes från engelska 2011 och *Živi pijesak* är en titel på en kroatisk roman från 1987. Sex av titlarna i genren kriminalromaner är nästan-dubletter vilket betyder att en del av titeln redan använts tidigare. Exempel på en nästan-dublett är titeln *Kroz vatra i vodu* ("Genom eld och vatten") eftersom den liknar titeln *Kroz vatra : sabrane pjesme* ("Genom eld: samlade dikter"), en bok som översattes till kroatiska 2001. Ett annat exempel är titeln *Žrtva bez lica* ("Offer utan ansikte") där delen "bez lica" också ingår i titeln *Ubojica bez lica* ("Mördaren utan ansikte"), en bok av Henning Mankell översatt från tyska till kroatiska 2015.

4.2.1.2. Barnbok

När det gäller barnböcker är de flesta översatta titlarna unika, närmare bestämt 15 av 20 titlar i korpusen. Detta kan illustreras med titlar *Memoari Mumintate* ("Muminpappans Memoarer") och *Braća Lavljeg Srca* ("Bröderna Lejonhjärta"). Det finns bara ett exempel på en dublett och det är *Diktator* som också är en titel på en kroatisk bok skriven 1969. De återstående fyra titlarna är nästan-dubletter. Exempel på detta är titlar *Mama Mu u knjižnici* ("Mamma Mu i biblioteket") och *Mali majstor Frippe* ("Lille mästare Frippe"). Det första exemplet påminner mycket om en annan barnbok på kroatiska som heter *Mačak Puf u knjižnici* ("Katten Puf i biblioteket"). Den här boken översattes från engelska till kroatiska 1985. Det andra exemplet liknar titeln *Jakov mali majstor* ("Jakov, lille mästare"), också en barnbok, översatt till kroatiska 2005.

4.2.1.3. Historisk roman

Inom genren historiska romaner är ett stort antal översatta titlar unika, dvs 16 av 20 titlar. Dessa är till exempel *Vrijeme njegove milosti* ("Hans nådes tid") och *Strindbergova zvijezda* ("Strindbergs stjärna"). Två titlar finns redan som titlar på andra kroatiska litterära verk. Dessa är *Put u Jeruzalem* ("Vägen till Jerusalem") som också är en titel på en kroatisk bok som kom ut 1998, och *Jeruzalem* ("Jerusalem") som också används som en boktitel på kroatiska översatt från portugisiska 2009. Två titlar ingår i kategorin nästan-dubletter. Dessa är *Vatra i Minotaur* ("Elden och Minotauren") och *Graditelji mostova* ("Brobyggarna"). Den första liknar titeln på en kroatisk bok som heter *Dora i Minotaur* ("Dora och Minotaur") publicerad 2018 medan den andra titeln ingår i titeln på den kroatiska boken *Graditelji*

mostova hrvatsko-slovačkoga prijateljstva ("Byggare av de kroatisk-slovakiska vänskapens broar"), som publicerades 2000.

4.2.1.4. Själv-/biografi

Inom genren själv-/biografier och själv-/biografiska romaner är majoriteten av titlarna unika, närmare bestämt 17 titlar. Två av dem är *Ratni dnevnic 1939-1945*. ("Krigs dagböcker 1939-1945") och *Stakleni dječak* ("Glaspojken"). Endast en titel är en dubblett och det är *Povjerljivi razgovori* ("Förtroliga samtal") som redan användes 1998 i översättningen av en tysk artikel. Två titlar i korpusen är nästan-dubletter. Det första exemplet är *Moj život : laterna magica* ("Mitt liv : laterna magica") som liknar titeln på en bok som översattes från italienska till kroatiska 1951 *Moj život* ("Mitt liv"). Den boken är också en självbiografi. Det andra exemplet är *U sjeni zločina* ("I skuggan av ett brott") som liknar bokiteln *U sjeni sumnje* ("I skuggan av tvivel"), en kriminalroman översatt från tyska 1996.

4.2.1.5. Klassiker

I genren klassiker är nästan alla titlar unika, utom två. Unika titlar på klassiker som översatts före 1990 är t.ex. *Knjiga o braci : roman jednoga braka* ("Boken om lille-bror : ett äktenskaps roman") och *Samo mati* ("Bara en mor"), och av klassikerna som översatts efter 1990 *Ozbiljna igra* ("Den allvarsamma leken") och *Gospođica Julija : naturalistička tragedija* ("Fröken Julie : Ett Naturalistiskt Sorgespel"). Dessutom är alla nyöversatta klassiker i korpusen unika. En dubblett av de äldre klassikerna är *Krvnik* ("Bödeln") som redan använts som en översatt titel på en bok från Honore de Balzac 1919. En titel är också en nästan-dubblett och det är *Ja i moj sin* ("Jag och min son") som liknar titeln på en bok *Moj sin* ("Min son") från 1957.

4.2.1.6. Den distinktiva funktionen sammanfattad

Genre	Unik	Dubblett	Nästan-dubblett
Kriminalroman	10	4	6
Barnbok	15	1	4
Historisk roman	16	2	2
Själv-/biografi	17	1	2
Klassiker	18	1	1

Figur 3. Resultat för den distinktiva funktionen för varje genre

Av de 100 analyserade titlarna fyller majoriteten den distinktiva funktionen – 76 titlar är unika. Enligt genren finns det lägsta antalet unika titlar bland kriminalromanerna och det högsta antalet bland klassikerna. Resten av genrerna är emellan dessa två. Antalet dubletter som finns bland titlarna är nio. Nästan hälften av dem, fyra, är i genren kriminalromaner, två är i genren historiska romaner och en i var och en av de återstående genrerna. Antalet nästan-dubletter är lite större, 15 totalt. Det högsta antalet, sex titlar, finns bland kriminalromanerna, något mindre antal (4) bland barnböckerna, två bland både historiska romaner och själv-/biografier och en bland klassikerna.

4.2.2. Den metatextuella funktionen

Enligt Nord (1995: 264) är den metatextuella funktionen uppfylld om titeln kan identifieras som en boktitel. Den metatextuella funktionen kan istället för explicit verbal information uttryckas implicit med icke-verbala medel som typografi och layout (ibid., 272). För att fylla sin metatextuella funktion måste en titel vara lämplig för läsekretsen, och dess lämplighet påverkas av de kulturella förväntningar som är specifika för den läsekretsen.

Jag bestämde mig för att bara analysera den första faktorn eftersom det är något som jag kan utvärdera själv och det är lätt att göra det. Gällande den andra faktorn skulle det vara mycket krävande att bedöma denna 'lämplighet', och jag skulle antagligen inte ens kunna göra det själv. Dessutom skulle det kräva en mer omfattande analys bland läsarna.

Analysen av den metatextuella funktion kommer att göras med antagandet att titeln ska skrivas större än författarnamnet på bokomslaget så att det lätt kan kännas igen som just det, en titel. Detta kommer att göras på både svenska och kroatiska titlar för varje genre för att se om det är någon skillnad i hur titlar presenteras i källkulturen och målkulturen och om bokens genre påverkar presentationen.

4.2.2.1. Kriminalroman

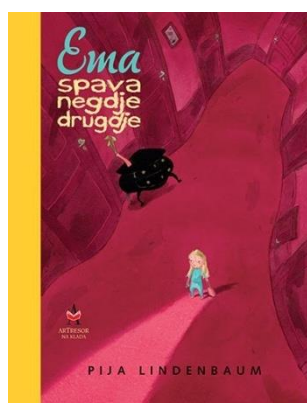
Det finns en stor skillnad mellan svenska och kroatiska titlar när det gäller storleken på en titel på bokomslaget i genren kriminalroman. Endast sex svenska titlar fyller den metatextuella funktionen genom att titlarna skrivs större än författarnamnet på bokomslaget. Nästan hälften, 14 av 20 titlar, är skrivna men mindre bokstäver än författarens namn. För kroatiska titlar finns det mer variation men titlarna är oftast skrivna större än författarnamnet, vilket resulterar i att 13 titlar fyller den metatextuella funktionen. Resten av titlarna är skrivna mindre än författarnamnet (5 titlar) eller i samma storlek (2).

Figur 4. Exempel på ett svenskt bokomslag med titeln skriven mindre än författarnamnet

4.2.2.2. Barnbok

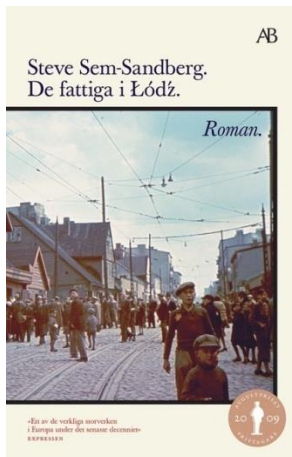
För genren barnböcker är det enhälligt att man föredrar att skriva både svenska och kroatiska titlar med större bokstäver än författarnamnet. Således fyller alla titlar inom genren barnbok den metatextuella funktionen.

Figur 5. Exempel på ett kroatiskt bokomslag med titeln skriven större än författarnamnet

4.2.2.3. Historisk roman

Det finns en liten skillnad mellan svenska och kroatiska när det gäller hur titlarna förhåller sig till författarnamnen i historiska romaner. På båda språken är de flesta titlarna skrivna större än författarnamnet på omslaget, egentligen i något större antal på kroatiska. Då fyller 10 svenska titlar och 14 kroatiska den metatextuella funktionen, vilket innebär att 10 svenska titlar och sex kroatiska titlar inte fyller den funktionen. Sex svenska titlar är mindre än författarnamnet jämfört med tre kroatiska, medan fyra titlar på svenska och tre på kroatiska är skrivna i samma storlek som författarnamnet.

Figur 6. Exempel på ett svenskt bokomslag med titeln och författarnamnet i samma storlek

4.2.2.4. Själv-/biografi

I genren själv-/biografi fyller åtta svenska och 13 kroatiska titlar den metatextuella funktionen med tanke på storleken, dvs de är skrivna större än författarnamnet på bokomslaget. Det finns ett stort antal svenska titlar skrivna mindre än författarnamnet och i samma storlek, sammanlagt 12 vilket innebär att mer än hälften av de svenska titlarna inte fyller den metatextuella funktionen. Sju av titlarna är skrivna mindre än författarens namn och fem i samma storlek. Fem kroatiska titlar är skrivna mindre och två i samma storlek.

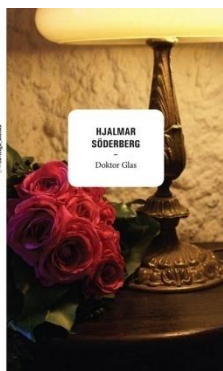

Figur 7. Exempel på ett svenskt bokomslag med titeln skriven större än författarnamnet

4.2.2.5. Klassiker

I klassikergenren fyller 17 svenska och 12 kroatiska titlar den metatextuella funktionen gällande bokstavsstorlek. Två svenska titlar är skrivna mindre än författarnamnet

och en i samma storlek. Bland de kroatiska titlarna är ett stort antal titlar skrivna mindre än författarnamnet, totalt sju. Endast en titel är skriven i samma storlek som författarnamnet.

Figur 8. Exempel på ett kroatiskt bokomslag med titeln skriven mindre än författarnamnet

4.2.2.6. Den metatextuella funktionen sammanfattad

Storlek	Svenska titlar	Kroatiska titlar
Titel större än författarnamnet	61	72
Titel mindre än författarnamnet	29	20
Samma storlek	10	8

Figur 9. Resultat av den metatextuella funktionen i samtliga genrer

Storlek	Kriminalroman		Barnbok		Historisk roman		Själv-/biografi		Klassiker	
	sve	kro	sve	kro	sve	kro	sve	kro	sve	kro
Titel större än författarnamnet	6	13	20	20	10	14	8	13	17	12
Titel mindre än författarnamnet	14	5	/	/	6	3	7	5	2	7
Samma storlek	/	2	/	/	4	3	5	2	1	1

Figur 10. Resultat av den metatextuella funktionen inom varje genre för både svenska och kroatiska

Av de 100 analyserade svenska originaltitlarna fyller 61 av dem den metatextuella funktionen med avseende på bokstavsstorlek, dvs deras respektive titlar är skrivna större än författarnamnet på bokomslaget. Titlarna i de analyserade barnböckerna fyller denna funktion till 100% eftersom 20 (dvs alla) titlar är skrivna större än författarnamnet. Sedan följer genren av klassiker med 17 av 20 titlar som fyller funktionen. 10 av 20 titlar i genren historisk roman är skrivna större, åtta av 20 titlar i genren själv-/biografi och sex av 20 titlar i genren kriminalroman.

Av de 100 analyserade kroatiska översättningarna fyller 72 titlar den metatextuella funktionen. Titlar i genren barnbok, liksom de svenska, fyller denna funktion till 100%. Nästa genre med flest titlar som fyller den metatextuella funktionen är historisk roman med 14 titlar skrivna större än författarnamnet. Sedan följer kriminalroman och själv-/biografi där var och en har 13 titlar skrivna större än författarnamnet på bokomslaget. Klassikergenren har bara en titel mindre, dvs 12 titlar, skrivna med större bokstäver än författarnamnet.

4.2.3. Den fatiska funktionen

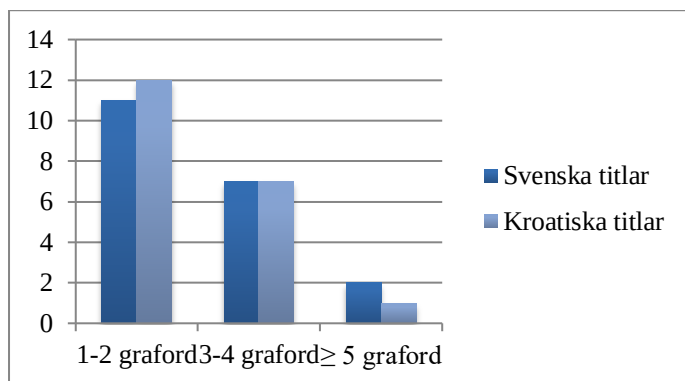
Enligt Nord (1995: 264) ska titlars fatiska funktion bidra till att etablera en första kontakt med mottagaren och den tillhörande texten och att dra till sig läsarens uppmärksamhet. Den optimala längden för en boktitel är därför mellan tre och fyra ord (detta gäller för en enkel titel eller huvuddelen av en kombination av titel och undertitel) (ibid., 274). Titlar kan dock innehålla fler ord, men då använder dessa längre titlar ovanliga syntaktiska strukturer, oväntade ordval eller rytmiska mönster för att hjälpa till att memorera dem (Landqvist, 2010: 36). Enligt Landqvist (ibid.) är längden på titlar därför betydelsefull med tanke på den fatiska funktionen.

Eftersom en titels effektivitet i att uppfylla sin fatiska funktion påverkas av faktorer som bl.a. längd har analysen av den fatiska funktionen utförts genom att räkna graforden i alla titlar, både svenska och kroatiska. Detta görs för att jämföra längden på den svenska och den kroatiska titeln i varje par och för att dessutom se om det finns skillnader mellan genrerna. För titlar med både huvudtitel och undertitel räknades endast huvuddelen.

Titlarna är indelade i kategorier beroende på om de har ett till två, tre till fyra eller fem och fler graford i sina titlar. Dessa kategorier inspirerades av Landqvists (2010: 36) analys av titlar på läkarromaner. Dock kategoriserade han titlar i sin analys i två kategorier, nämligen titlar som innehåller ett till fyra graford och titlar som innehåller fem graford (eftersom det i hans material inte finns titlar som innehåller fler än fem graford). Jag beslutade att modifiera

dess kategorier så att det blir tydligare hur många titlar som ingår i korpusen som är av ”optimal längd” enligt Nord. Landqvist (2010) hänvisar till ”graford” så jag kommer också att använda den termen.

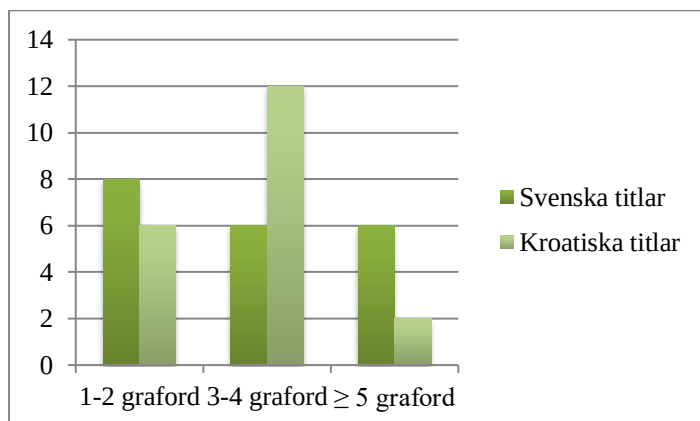
4.2.3.1. Kriminalroman

Figur 11. Resultat för titellängden för genre kriminalroman

Att döma av antalet titlar som ingår i varje kategori verkar det inte vara så stor skillnad mellan de svenska och kroatiska titlarna. För båda språken finns det sju titlar som har optimal titellängd enligt Nord, dvs de har tre eller fyra graford, t.ex. *Offer utan ansikte – Žrtva bez lica*, *En helt vanlig familj – Sasvim obična obitelj* och *Älskaren från huvudkontoret – Na tankom ledu* (”På tunn is”). De flesta titlarna, dvs 11 svenska och 12 kroatiska, har ett eller två graford, t.ex. *Vargasommar – Ljeto vukova*, *Solstorm – Sunčeva oluja*, *Italienska skor – Talijanske cipele*. Det finns några få titlar för båda språken som innehåller fem eller fler graford, t.ex. *Mannen som sökte sin skugga – Čovjek koji je lovio vlastitu sjenu* (”Mannen som jagade sin egen skugga”).

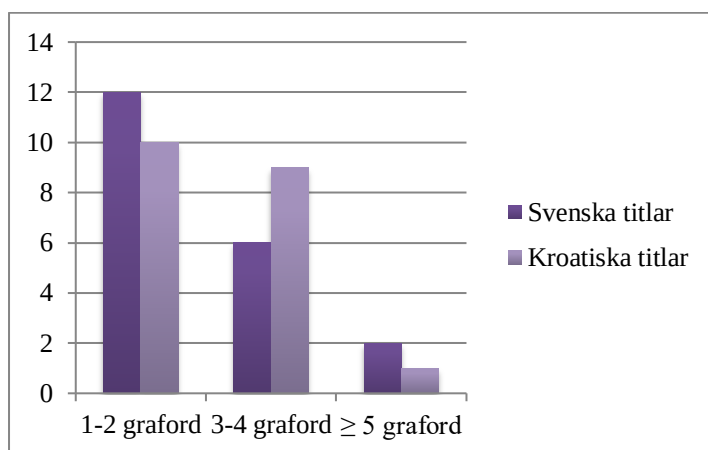
4.2.3.2. Barnbok

Figur 12. Resultat för titellängden för genre barnbok

Som det framgår av tabellen är svenska titlar nästan lika spridda i alla kategorier, där det största antalet titlar fortfarande har ett eller två graford, totalt åtta titlar jämfört med sex titlar på kroatiska. Några av titelparen i den kategorin är *Diktatorn – Diktator* och *Trollkarlens hatt – Čarobnjakov šešir*. För titlarna med den optimala titellängden dominerar kroatiska titlar med 12 titlar jämfört med de svenska sex. Titlar med tre eller fyra graford kan illustreras med exempel som *Vina Vinas vinter – Vina Vina i zima* ("Vina Vina och vinter") och *De tre grottornas berg – Planina tri pećine*. För titlar med fler än fem graford finns det också fler exempel på svenska titlar än de kroatiska, närmare bestämt finns det sex svenska titlar och två kroatiska, t.ex. *Boken som inte ville bli läst – Knjiga koja se nije dala čitati* ("Boken som inte lät sig läsas").

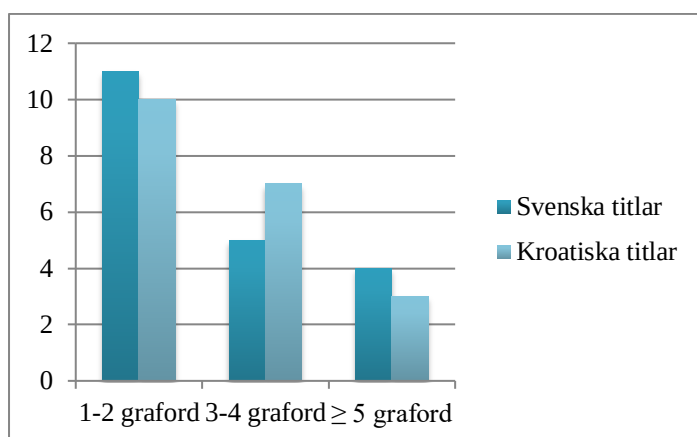
4.2.3.3. Historisk roman

Figur 13. Resultat för titellängden för genre historisk roman

För genren historiska romaner verkar det att titlarna på båda språken består av upp till fyra ord. I korpusen finns bara sex svenska titlar med optimal titellängd och antalet är inte så mycket högre för de kroatiska titlarna med bara tre till. Några av exemplen är *De fattiga i Łódź – Ubogi u Łódžu* och *Riket vid vägens slut – Kraljevstvo na kraju puta*. De flesta titlar i denna genre, både svenska och kroatiska, innehåller bara ett eller två graford. Exemplen är *Gästen – Gost*, *Hägring 38 – Privid 1938*. och *Brobyggarna – Graditelji mostova*. Det minsta antalet gäller titlar med mer än fem graford för varje språk, t.ex. *Boken om Blanche och Marie – Knjiga o Blanche i Marie*.

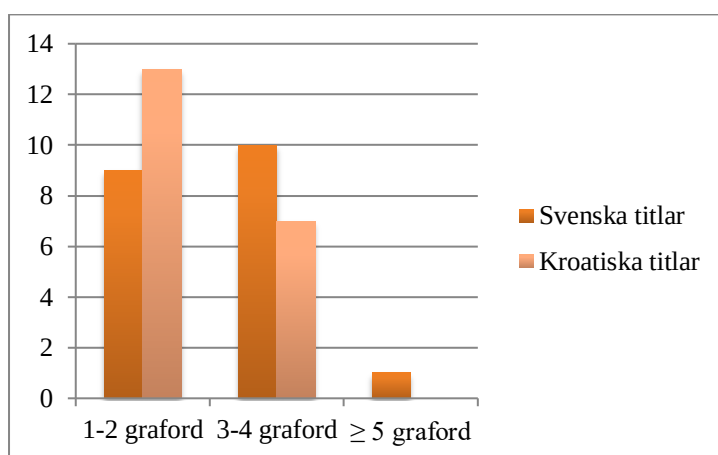
4.2.3.4. Själv-/biografi

Figur 14. Resultat för titellängden för genre själv-/biografi

För genren själv-/biografier finns det endast fem svenska titlar med optimal titellängd och sju kroatiska. Några av exemplen är *Scener ur hjärtat – Naša kuća u plamenu* ("Vårt hus i lågor") och *Utröta varenda jävel – Istrijebiti svu gamad*. Det finns ett stort antal titlar som innehåller ett till två graford – 11 svenska titlar och 10 kroatiska. Några av exemplen är *Vinterträdet – Zimsko drvo* och *Eufori : en roman om Sylvia Plath – Euforija : roman o Sylviji Plath* (enbart med tanke på huvudtiteln). Det finns bara fyra svenska och tre kroatiska titlar med fem eller fler graford, t.ex. *En storm kom från paradiset – Oluja je izašla iz raja*.

4.2.3.5. Klassiker

Figur 15. Resultat för titellängden för genre klassiker

För klassikergenren finns det 10 svenska titlar och sju kroatiska titlar med optimal titellängd enligt Nord, nämligen tre eller fyra graford. Några exempel är *Jag och min son – Ja i moj sin* och *Romanen om Olof – Olof se smiješi životu* ("Olof ler åt livet"). Det finns ett stort

antal titlar med ett eller två graford, för båda språken, nio för svenska och 13 för kroatiska. Det kan man se i titlar som *Bödeln – Krvnik* och *Clownen Jac – Klaun Jac*. Det minsta antalet titlar, en för svenska och ingen för kroatiska, har fem eller fler graford och det är *Snörmakare Lekholm får en idé*.

4.2.3.6. Titellängd som en bidragande faktor till den fatiska funktionen – sammanfattning

Antal graford	Svenska titlar	Kroatiska titlar
1-2 graford	51	51
3-4 graford	34	42
≥ 5 graford	15	7

Figur 16. Resultat för titellängden i samtliga genrer

Antal graford	Kriminalroman		Barnbok		Historisk roman		Själv-/biografi		Klassiker	
	sve	kro	sve	kro	sve	kro	sve	kro	sve	kro
1-2 graford	11	12	8	6	12	10	11	10	9	13
3-4 graford	7	7	6	12	6	9	5	7	10	7
≥ 5 graford	2	1	6	2	2	1	4	3	1	/

Figur 17. Resultat för titellängden inom varje genre för både svenska och kroatiska

Av de 100 analyserade svenska originaltitlar har 34 av dem den optimala titellängden, vilket enligt Nord (1995) är tre till fyra graford. Genren med det högsta antalet titlar som har den optimala längden är klassiker. Kriminalroman, barnbok, historisk roman och själv-/biografi föredrar alla titlar med ett till två graford. Titlar med fem och fler graford utgör 15% av alla titlar.

Av de 100 analyserade kroatiska översatta titlar har 42 av dem den idealiska titellängden. Genren med det högsta antalet titlar som har den optimala längden är barnbok. I alla andra genrer dominerar titlar med ett eller två ord, men historisk roman har nästan samma mängd titlar som innehåller ett eller två graford (10) och tre eller fyra (9). Titlar med fem och fler graford är ännu mindre vanliga än på svenska, endast 7% av alla titlar.

5. Diskussion

I detta avsnitt diskuteras de modeller som använts för denna undersökning i samband med erhållna resultat. Målet med studien var att undersöka svenska titlar i jämförelse med deras kroatiska översättningar. Titlarna har undersökts enligt Landqvists (2005) ”semantiska innehåll” och de tre grundläggande funktionerna hos titlar som föreslagits av Nord (1995).

5.1. Titlars semantiska innehåll

Enligt Landqvist (2005: 164) kan titelpar inkluderas i tre kategorier, nämligen semantisk identitet, semantisk likhet och semantisk skillnad, baserat på huruvida originaltiteln och översättningen är samma, liknande eller olika. I hans forskning dominerar titelpar med en semantisk skillnad medan titelpar med en semantisk identitet framträder minst (ibid., 165). I min undersökning visade detta sig vara helt tvärtom. Endast 15 av 100 analyserade svenska och kroatiska titelpar uppvisar en semantisk skillnad. Egentligen är de flesta titelparen, ett högt antal av 61, desamma semantiskt sett i båda språkversionerna. Detta innebär att Landqvists resultat inte överensstämmer med de resultat som erhållits i denna studie. Anledningen till det kan vara de olika språkpar som undersökts i de två tillfällena. Landqvist baserade sin undersökning på engelska originaltitlar och svenska översättningar medan jag baserade min på svenska originaltitlar och kroatiska översättningar. I enighet med Landqvists resultat skriver Viezzi (2011: 183) att det ofta saknas semantisk likvärdighet mellan källtiteln och måltiteln och han kallar lösningar som är semantiskt olika en extrem form av anpassning.

5.1.1. Analys enligt genrerna

När det gäller det semantiska innehållet är kategorin semantisk identitet den vanligaste för alla genrer förutom barnbok. I genren kriminalroman uppvisar hälften av titelparen en semantisk identitet medan den andra hälften av paren är lika uppdelade mellan semantisk likhet och semantisk skillnad. I vissa fall kan det vara så att översättaren tyckte att originaltiteln var tillfredsställande men att det bara behövdes en liten förändring i översättningen för att göra den ännu bättre, t.ex. i titelparet *Går genom vatten, går genom eld* – *Kroz vatra i vodu* (”Genom eld och vatten”). En kortare titel som inte upprepar ord kan sägas fungera bättre i översättningen. När det kommer till semantisk skillnad har måltitlarna i vissa fall lagt till genreinformation, vilket diskuterades av Nord (1994, 1995). Till exempel Erik Axl Sunds *Kråkflickan* blir *Soba zla* (”Ondskans rum”) på kroatiska vilket tydligt visar att romanen är en kriminal berättelse. Som Nord (1994: 64) föreslår det ”förskjuts informationen om genren som i källkulturen ges av författarens namn till titeln i

målspråksformuleringen”. Enligt Viezzi (2013: 381) kan översatta titlar framhäva den förföriska aspekten, vilket skulle kunna förklara varför titeln *Box* översattes till *Mentalist*.

Genren barnbok är den enda genre som analyserats där en annan kategori istället för semantisk identitet dominerar och det är semantisk likhet. Det är dock anmärkningsvärt att det bara finns ett titelpar mindre i kategorin semantisk identitet. Anledningen till detta kan vara att målgruppen för denna genre är barn så det inte finns något behov av att göra titlarna mer förföriska, bara förståeliga, varför kategorin semantisk identitet är så hög för denna genre. Dessutom, även om vissa namn är utländska, som i de svenska titlarna, är de också populära i den kroatiska kulturen och därmed förståeliga och kulturellt acceptabla, vilket gör att det inte finns något behov av att ändra dem. Sådana namn är ”Ronja” eller ”Findus”. Det finns två huvudsakliga observationer till varför det högsta antalet titelpar ingår i kategorin semantisk likhet. Den första är den kulturella anpassningen av förnamn eller platsnamn genom att antingen ersätta dem med ett kroatiskt namn, utelämna dem eller anpassa dem till kroatisk ortografi, till exempel ”Kråkan” blir ”Kraks” på kroatiska. Den andra observationen inkluderar vissa strukturella förändringar i den kroatiska titeln. Några exempel är *Mamma Mu läser* – *Mama Mu u knjižnici* (”Mamma Mu i biblioteket”) och *Vina Vinas vinter* – *Vina Vina i zima* (”Vina Vina och vinter”).

Genren historisk roman har flest titelpar som ingår i kategorin semantisk identitet. Det kan bero på att historiska romaner vanligtvis är inspirerade av verkliga händelser och att titlar då är koncisa och acceptabla även i målkulturen, t.ex. som i titelparet *Jerusalem* – *Jeruzalem*.

Detsamma gäller genren själv-/biografi där händelser i verkligheten beskrivs samt undergenren självbiografisk roman, återigen inspirerad av händelser i det verkliga livet. Dessa titlar tenderar att vara längre på grund av kombinationen av en huvudtitel och en undertitel, men ändå är de mestadels desamma på båda språken, dvs hörande till kategorin semantisk identitet.

Klassikerna analyserades uppdelade i två grupper enligt översättningsperioder, före 1990 och efter 1990, för att se om det har skett några förändringar i översättningen när det gäller översättningsperioden. Resultaten visar att det finns en liten skillnad, men den verkar inte vara betydlig. Båda tidsperioderna har flest titelpar som ingår i kategorin semantisk identitet, sju av 10 exempel för klassiker översatta före 1990 och fem av 10 exempel för klassiker översatta efter 1990. Den enda skillnaden är att klassiker översatta efter 1990 har ett exempel mer än de äldre klassikerna i kategorierna av både semantisk likhet och semantisk

skillnad. Det är kanske möjligt att dessa skillnader tyder på en viss förändring, som skulle innebära att boktitlar tidigare översatts mera troget än man gjort på sistone. Det är också troligt att det senare skedde en liten förändring som resulterade i att titlar översattes något eller helt annorlunda, men det är fortfarande vanligt att översätta dem likadant.

5.1.2 Analys av metod

Landqvist förklarar inte i sin artikel i detalj hur man kategoriserar titelpar. Han säger bara att man i vissa fall kan diskutera gränsdragningen mellan en semantisk likhet och en semantisk skillnad (Landqvist, 2005). Under analysen var det väldigt enkelt att kategorisera vissa titelpar, men i några fall var det svårt att avgöra om titlar i ett par var samma eller liknande eftersom Landqvist inte ger några tips. Det var också nödvändigt att använda insikter från andra källor för att förklara varför något översattes eller inte översattes på ett visst sätt.

5.2. Titlars funktioner

Nord (1995) skriver att alla titlar och rubriker i hennes forskning, oavsett genre och kultur, fyller tre funktioner som hon refererar till som ”grundläggande funktioner”. Min forskning visade att de faktorer som jag använde för att avgöra om titlar uppfyller den distinktiva, metatextuella och fatiska funktionen uppfylldes för majoriteten av titlarna, men absolut inte alla och för endast två funktioner. För en funktion, nämligen den fatiska, uppfyller inte ens hälften av titlarna den, med tanke på titellängd. Det visar sig alltså att resultaten jag fått i min undersökning inte stämmer överens med resultaten hon fick. Orsakerna till detta kan vara faktumet att Nord genomförde sin studie 1995 baserad på en korpus av tyska, franska, engelska och spanska titlar och deras översättningar medan jag gör min undersökning tre decennier senare med fokus enbart på svenska originaltitlar och kroatiska översättningar.

Målet med denna studie angående titlars funktioner var att undersöka hur Nords grundläggande kommunikativa funktioner kommer till uttryck i det insamlade materialet. För den distinktiva funktionen studerades kroatiska översatta titlar för att se om titeln som översättaren valde var unik eller inte. Om en titel fyller denna funktion är det lättare att identifiera och särskilja ett specifikt verk från andra. 76 av 100 översatta titlar var unika vilket betyder att majoriteten av titlarna fyller den distinktiva funktionen.

Den metatextuella funktionen analyserades genom att jämföra svenska originaltitlar och kroatiska översättningar med tanke på storleken av bokstäver med vilka titlarna skrivits på omslagssidan. Sammantaget är resultaten inte så väldigt olika för de två språken. Svenska

har ett något färre antal titlar som fyller funktionen, 61 jämfört med 72 på kroatiska. Majoriteten av titlarna på båda språken fyller då funktionen.

Den fatiska funktionen analyserades också genom att jämföra svenska och kroatiska titlar, i det här fallet med tanke på titlars längd. Resultaten visar att mindre än hälften av titlarna, 34 svenska och 42 kroatiska, har ett sådant antal ord som bidrar till att de ska fylla den fatiska funktionen. Istället för att ha den optimala längden på tre eller fyra graford som Nord föreslår har majoriteten av titlarna (51) för båda språken bara ett eller två graford.

5.2.1. Analys av genrer

När det gäller den distinktiva funktionen skiljer sig genren av kriminalroman från de andra genrerna genom att ha minst antal titlar som är unika. Klassikergenren har dock flest titlar som är unika. Detta kan bero på att klassisk litteratur ofta spelar en betydande roll för att forma ett lands kulturella och intellektuella arv, så det kan anses vara viktigt att visa det unika med deras titel även i översättning.

När det gäller den metatextuella funktionen skiljer sig kriminalromangenren från de övriga, men endast för de svenska originaltitlarna där majoriteten är skrivna mindre än författarnamnet på bokomslaget. Orsakerna till detta kan vara att kriminalromaner är särskilt populära i Sverige och författarens betydelse i källspråskulturen jämfört med boktitelns status uttrycks genom att namnet skrivs större på bokomslaget. Det är också troligt att originalförfattarna inte är lika kända i Kroatien och det är därför de kroatiska förlagen väljer att lyfta fram titeln desto mer. Titlarna i genren barnbok på båda språken fyller funktionen totalt (100%). Det beror förmodligen på att böckerna är avsedda för barn och för dem är det inte viktigt vem som har skrivit boken utan de bara vill se bokens namn.

När det gäller titellängden som en bidragande faktor till den fatiska funktionen tenderar de svenska titlarna att vara kortare, de har bara ett till två graford i sin titel. Detta gäller för alla genrer utom klassiker, vilka har flest titlar med tre eller fyra ord, dvs den idealiska titellängden enligt Nord (1995). Titlar med bara ett till två graford är emellertid ganska framträdande i den genren också. För de kroatiska översättningarna tenderar alla genrer att bara ha ett eller två graford, förutom genren barnbok där titlar med tre till fyra graford dominerar.

5.2.2. Analys av metod

Resultaten av min undersökning väcker frågan: existerar ens de tre grundläggande funktioner? Nord hävdar att alla titlar, oavsett kultur eller genre, fyller de grundläggande funktionerna. Hon skiljer dem från ”möjliga” funktioner som kan men inte behöver realiseras. Det är sant att titlarna i min forskning mestadels fyller de distinktiva och metatextuella funktionerna, men inte alla gör det. Kanske betyder det att alla funktioner ska betraktas som möjliga funktioner och översättarna kan välja om de vill fylla de eller förbli trogna det semantiska innehållet i originaltiteln oavsett hur det påverkar funktionerna eller om de ska försöka göra både och. Det kan också vara så att den optimala titellängden för vissa språk är annorlunda än vad Nord föreslog. Resultaten visade att svenskan föredrar titlar med ett eller två graford och eftersom de kroatiska översättningarna för det mesta var lojala mot källtiteln är situationen densamma även för kroatiska. Dessutom visar resultaten att till exempel alla titlar inom genren barnbok fyller den metatextuella funktionen, med avseende på bokstavsstorlek, vilket kan innebära att vissa funktioner är grundläggande i vissa genrer men inte i andra.

6. Slutsats

Undersökning av titelöversättning kan betraktas som ett specialiserat område inom översättningsvetenskap. Vanligtvis studeras den dock inom ett bredare sammanhang och oftast förblir den bara nämnd eller kortfattat diskuterad i vetenskapliga artiklar. Det finns dock ett fåtal forskare som skrivit artiklar med fokus enbart på titelöversättning, t.ex. Maurizio Viezzi, Hans Landqvist och Christiane Nord. Landqvists forskning handlar om titlar ur ett semantiskt perspektiv utifrån den information som förmedlas i original och översättning. Nord är känd för sin betoning av funktionsorienterad översättning och en funktionsorienterad teori som fokuserar på textens kommunikativa syfte. Detta tillvägagångssätt är särskilt relevant för titelöversättning, eftersom titlar fyller specifika funktioner. Nords idéer hjälper översättare att analysera titlarnas funktioner på källspråket och återge dem effektivt på målspråket.

Syftet med denna masteruppsats var att analysera svenska skönlitterära boktitlar översatta till kroatiska. Detta gjordes genom att genomföra två studier, den första baserad på Landqvists (2005) teori om det semantiska innehållet och den andra på Nords (1995) teori om titelfunktioner, närmare bestämt titlars grundläggande funktioner. Materialet som ingick i studien omfattade 100 svenska originaltitlar och deras kroatiska översättningar. Studien

genomfördes genom att analysera fem genrer separat: kriminalroman, barnbok, historisk roman, själv-/biografi och klassiker. När det kommer till semantiskt innehåll går resultaten av min undersökning emot Landqvists. Medan i hans undersökning original- och översatta titlar är övervägande olika i sitt semantiska innehåll, visade min undersökning motsatsen, titelpar är nästan alltid likadana. Resultaten är för det mesta desamma för olika genrer, alla har flest titelpar som är likadana medan genren barnbok har flest titelpar som liknar varandra. När det kommer till Nords grundläggande funktioner fyller majoriteten av titlarna två funktioner: den distinktiva och den metatextuella. Mindre än hälften av titlarna har en sådan längd som skulle tyda på att de fyller den fatiska funktionen. Undersökningen visade också att det finns vissa skillnader mellan hur svenska originaltitlar och kroatiska översättningar fyller funktionerna. Den visar också att resultaten för olika genrer ibland är ganska lika medan de i andra fall är helt olika. Till exempel finns det minsta antalet titlar som fyller den distinktiva funktionen i genren kriminalroman. Det finns också minst antal kriminalromaner på svenska som fyller den metatextuella funktionen, medan detta inte är fallet för de kroatiska översättningarna. Alla titlar i genren barnbok på båda språken fyller dock den metatextuella funktionen. Dessutom är det bara en genre på svenska och kroatiska som har flertalet titlar som fyller den fatiska funktionen, dvs klassiker respektive barnbok.

Denna masteruppsats kan betraktas som ett bidrag till ett ämne som fortfarande behöver studeras mera precis och vidareutvecklas. Samtidigt kan det betraktas som början på undersökningen av svenska och kroatiska titelpar.

7. Litteratur

Landqvist, H., 2005. När Corridors of healing blir Tveksam diagnos: vad finns under ytan på översatta romantitlar i Vita serien?. Humanistiska fakultetsnämnden vid Göteborgs universitet.

Landqvist, H., 2010. I systrars och doktorers sällskap. Kommunikativa funktioner hos titlar på läkar-eller sjuksköterskeromaner på engelska och svenska. *rapport nr.: MISS 63*.

Lindqvist, Y., 2002. *Översättning som social praktik: Toni Morrison och Harlequinserien Passion på svenska*. (Doctoral dissertation, Almqvist & Wiksell International).

Lindqvist, Y., 2008. Att manipulera matrisen. *En jämförelse mellan den svenska, engelska och franska översättningen av den spanska romanen La caverna de las ideas av Carlos Somoza. I: Språk och stil, 18, s. 188-208.*

Newmark, P., 1981. Approaches to translation (Language Teaching methodology series). *Studies in Second Language Acquisition, 7 (1), 114, s.115.*

Newmark, P., 1988. A textbook of translation (Vol. 66, s. 1-312). New York: Prentice hall.

Nord, C., 1994. Translation as a process of linguistic and cultural adaptation. *Teaching translation and interpreting, 2, s. 59-67.*

Nord, C., 1995. Text-functions in translation: Titles and headings as a case in point. *Target. International Journal of Translation Studies, 7(2), s. 261-284.*

Nord, C., 2019. Paving the way to the text: forms and functions of book titles in translation. *Russian Journal of Linguistics, 23(2), s. 328-343.*

Viezzi, M., 2011. The translation of book titles: theoretical and practical aspects. *Beyond Borders: Translation Moving Languages, Literatures and Cultures. Berlin: Frank & Timme, s. 183-195.*

Viezzi, M. 2013. Titles and Translation. I: *VAKKI-Symposium XXXIII, 7. Vaasa: Vakki Publication 2, s. 374-384.*

Webbsidor

<https://www.hocuknjigu.hr/>

<https://katalog.kgz.hr/pages/search.aspx?¤tPage=1&searchById=-1&age=0>

<https://koha.ffzg.hr/>

<https://www.knjiznica-koprivnica.hr/>

<https://znanje.hr/>

Bilaga 1

Kriminalroman

Nr.	Författare	Svensk titel	Kroatisk titel	Översättningsår	Översättare
1.	Christian Unge	Går genom vatten, går genom eld	Kroz vatra i vodu	2022	Edin Badić
2.	Camilla Läckberg	Isprinsessan	Ledena princeza	2011	Danilo Brozović
3.	Mattias Edvardsson	En helt vanlig familj	Sasvim obična obitelj	2022	Luka Miličević
4.	Erik Axl Sund	Kråkflickan	Soba zla	2013	Mišo Grundler
5.	Henning Mankell	Italienska skor	Talijanske cipele	2012	Anka Katušić-Balen
6.	Stieg Larsson	Män som hatar kvinnor	Muškarci koji mrze žene	2008	Željka Černok
7.	David Lagercrantz	Mannen som sökte sin skugga	Čovjek koji je lovio vlastitu sjenu	2017	Danilo Brozović
8.	Tove Alsterdal	Blindtunnel	Tunel bez izlaza	2020	Edin Badić
9.	Roslund & Hellström	Odjuret	Zvijer	2013	Lidija Škarica
10.	Torsten Pettersson	Ge mig dina ögon	Alfabetist	2011	Sonja Bennet
11.	Stefan Ahnhem	Offer utan ansikte	Žrtva bez lica	2019	Lidija i Božica Lebinec
12.	Hans Rosenfeldt	Vargasommar	Ljeto vukova	2022	Magdalena Vračarić
13.	Camilla Grebe	Älskaren från huvudkontoret	Na tankom ledu	2022	Lana Momirski
14.	Johanna Mo	Nattsångaren	Noćni pjevač	2022	Elizabeta Vrbanić
15.	Cilla i Rolf Börjlind	Springfloden	Plima	2018	Sara Profeta
16.	Malin Persson Giolito	Störst av allt	Živi pijesak	2019	Sandra Ljubas
17.	Camilla Läckberg & Henrik Fexeus	Box	Mentalist	2022	Luka Miličević
18.	Malin Stehn	Ett gott nytt år	Sretna nova godina	2022	Martina Klobučar
19.	Åsa Larsson	Solstorm	Sunčeva oluja	2016	Zvezdana Pilepić
20.	Liza Marklund	Sprängaren	Pakleni stroj	2001	Željka Černok

Barnbok

Nr.	Författare	Svensk titel	Kroatisk titel	Översättningsår	Översättare
1.	Astrid Lindgren	Ronja rövardotter	Ronja razbojnička kći	1997	Mirko Rumac
2.	Ulf Stark	Diktatorn	Diktator	2017	Željka Černok
3.	Astrid Lindgren	Alla vi barn i Bullerbyn	Mi, djeca Graje Male	2003	Goranka Antunović
4.	Sven Nordqvist	När Findus var liten och försvann	Kad je Findus bio mali i izgubio se	2013	Zrinka Gugić
5.	Jukka Wieslander	Vina Vinas vinter	Vina Vina i zima	2017	Sonja Bennet
6.	Selma Lagerlöf	Kristuslegender	Legende o Kristu	1992	Branka Horvat
7.	Astrid Lindgren	Emil i Lönneberga	Emil	2000	Vlasta Sindik-Pobor
8.	David Sundin	Boken som inte ville bli läst	Knjiga koja se nije dala čitati	2023	Edin Badić
9.	Tove Jansson	Muminpappans Memoarer	Memoari Mumintate	2021	Željka Černok
10.	Astrid Lindgren & Harald Wiberg	Tomten	Domaćin	2022	Sandra Ljubas
11.	Sven Nordqvist	Pettson och Findus bygger en bil	Pettson i Findus : auto s pedalama	2021	Ilona Posokhova
12.	Jukka Wieslander	Stora boken om Mamma Mu och Kråkan	Jesmo li prijatelji? : priče o Mami Mu i Kraksu	2022	Željka Černok
13.	Astrid Lindgren	Bröderna Lejonhjärta	Braća Lavljeg Srca	1991	Anka Katušić-Balen
14.	Per Olov Enquist	De tre grottornas berg	Planina tri pećine	2009	Željka Černok
15.	Lars Klinting	Castor syr	Kastor krojač	2018	Sonja Bennet
16.	Jukka Wieslander	Mamma Mu läser	Mama Mu u knjižnici	2016	Zrinka Gugić
17.	Lars Klinting	Frippe lagar allt	Mali majstor Frippe	2021	Zrinka Stanić
18.	Pija Lindenbaum	Siv sover vilse	Ema spava negdje drugdje	2013	Željka Černok
19.	Tove Jansson	Trollkarlens hatt	Čarobnjakov šešir	2006	Anka Katušić-Balen
20.	Johanna Thydell	Det är en gris på dagis	Prašćić u vrtiću	2023	Zrinka Gugić

Historisk roman

Nr.	Författare	Svensk titel	Kroatisk titel	Översättningsår	Översättare
1.	Niklas Natt och Dag	1793	Čuvar i vuk	2018	Sandra Ljubas
2.	Niklas Natt och Dag	1794	Vatra i Minotaur	2020	Sandra Ljubas
3.	Jan Guillou	Vägen till Jerusalem	Put u Jeruzalem	2010	Dora Maček
4.	Jan Guillou	Vitez templar	Tempelriddaren	2010	Domagoj Lovas
5.	Jan Guillou	Riket vid vägens slut	Kraljevstvo na kraju puta	2011	Domagoj Lovas
6.	Jan Guillou	Brobyggarna	Graditelji mostova	2014	Sara Profeta
7.	Jan Guillou	Att inte vilja se	Dvije vatre	2015	Sara Profeta
8.	Niklas Rådström	Gästen	Gost	2009	Željka Černok
9.	Per Olov Enquist	Boken om Blanche och Marie	Knjiga o Blanche i Marie	2007	Željka Černok
10.	Selma Lagerlöf	Jerusalem	Jeruzalem	2013	Martina Belić
11.	Frans G. Bengtsson	Röde Orm	Crveni Orm	2019	Zvezdana Pilepić
12.	Steve Sem-Sandberg	De fattiga i Łódź	Ubogi u Łódžu	2011	Željka Černok
13.	Johanna Holmström	Själarnas ö	Otok duša	2020	Željka Černok
14.	Eyvind Johnson	Hans nådes tid	Vrijeme njegove milosti	1996	Mirko Rumac
15.	Kjell Westö	Hägring 38	Privid 1938.	2014	Željka Černok
16.	Jan Wallentin	Strindbergs stjärna	Strindbergova zvijezda	2012	Danilo Brozović
17.	Per Olov Enquist	Livläkarens besök	Posjet kraljeva liječnika	2005	Željka Černok
18.	Marianne Fredriksson	Enligt Maria Magdalena	Prema Mariji Magdaleni	1999	Sanja Žuljević
19.	Pär Lagerkvist	Barabbas	Baraba	2013	Martina Lice
20.	Kjell Westö	Där vi en gång gatt : en roman om en stad och om vår vilja att bli högre än gräset	Ovuda smo nekada hodali : roman o gradu i našoj želji da budemo viši od trave	2016	Željka Černok

Själv-/biografi

Nr.	Genre	Författare	Svensk titel	Kroatisk titel	Översättningsår	Översättare
1.	biografi	Kaj Falkman	En orörd sträng : Dag Hammarskjöld s liv i haiku och fotografier	Netaknuta struna : život Daga Hammarskjölda u haiku pjesmama i fotografijama	2009	Dora Maček
2.	självbiografi	Ingmar Bergman	Laterna magica	Moj život : laterna magica	1990	Mirko Rumac
3.	självbiografi	Astrid Lindgren	Krigsdagböcker 1939-1945	Ratni dnevnici 1939-1945.	2017	Željka Černok
4.	självbiografi	Fredrik Sjöberg	Flugfällan	Klopka za muhe	2020	Sara Profeta
5.	självbiografi	Axel Lindén	Fårdagboken	Brojenje ovaca : moj 1021 dan u polju	2018	Dolores Jovanović
6.	(själv)biografi	David Lagercrantz	Jag är Zlatan Ibrahimović : min historia	Ja sam Zlatan Ibrahimović : moja priča	2012	Ševko Kadrić
7.	självbiografi	Patrik Svensson	Ålevangeliet : berättelsen om världens mest gåtfulla fisk	Knjiga jegulja : pripovijesti o najzagonetnijoj ribi na svijetu	2020	Luka Miličević
8.	självbiografi	Malena Ernman ... [et al.]	Scener ur hjärtat	Naša kuća u plamenu	2019	Miro Frakić
9.	biografi	Helena Henschen	I skuggan av ett brott	U sjeni zločina	2011	Željka Černok
10.	självbiografi	Sven Lindqvist	Utröta varenda jävel	Istrijebiti svu gamad	2022	Lana Momirski
11.	biografisk roman	Frank Kusan	Baracken : den permanenta exilen	Vječiti izbjeglica	1991	Anka Katušić-Balen
12.	biografisk roman	Elin Cullhed	Eufori : en roman om Sylvia Plath	Euforija : roman o Sylviji Plath	2023	Lana Momirski
13.	biografisk roman	Johannes Anyuru	En storm kom från paradiset	Oluja je izašla iz raja	2022	Sandra Ljubas
14.	självbiografisk roman	Tom Malmquist	I varje ögonblick är vi fortfarande vid liv	U svakom trenutku još smo živi	2020	Mišo Grundler
15.	självbiografisk roman	Linda Boström Knausgård	Oktoberbarn	Oktobarsko dijete	2020	Željka Černok

16.	självbiografisk roman	Zanyar Adami	Glaspojken	Stakleni dječak	2023	Lana Momirski
17.	självbiografisk roman	Ingmar Bergman	Söndagsbarn	Rođeni u nedjelju	2018	Željka Černok
18.	biografisk roman	Sara Lundberg	Fågeln i mig flyger vart den vill	Ptica u meni leti kamo hoće	2020	Željka Černok
19.	biografisk roman	Ingmar Bergman	Enskilda samtal	Povjerljivi razgovori	2022	Elizabeta Vrbanić
20.	biografisk roman	Ellen Mattson	Vinterträdet	Zimsko drvo	2014	Željka Černok

Klassiker

Översättningsår 1918 -1977

Nr.	Författare	Svensk titel	Kroatisk titel	Översättningsår	Översättare
1.	Pär Lagerkvist	Bödeln	Krvnik	1956	Josip Tabak i Mihailo Stojanović
2.	Ivar Lo-Johansson	Lyckan : en roman om kärlek på jorden	Sreća : roman o ljubavi na zemlji	1977	Josip Tabak
3.	Per Olof Ekström	Hon dansade en sommar	Plesala je jedno ljeto	1955	Tin Ujević ... [et al.]
4.	Ivar Lo-Johansson	Bara en mor	Samo mati	1961	Josip Tabak
5.	Gustaf af Geijerstam	Boken om lillebror : ett äktenskaps roman	Knjiga o braci : roman jednoga braka	1918	Nikola Andrić
6.	Vilhelm Moberg	Rid i natt!	Jaši noćas	1954	Josip Tabak
7.	Sara Lidman	Jag och min son	Ja i moj sin	1965	Ivan Slamnig
8.	Gustaf Hellström	Snörmakare Lekholm får en idé	Ideja majstora Lekholma	1943	Slavko Batašić
9.	Ivar Lo-Johansson	Kungsgatan	Kungsgatan - Ulica beznadnih	1957	Zlatko Gorjan ... [et al.]
10.	Eyvind Johnson	Romanen om Olof	Olof se smiješi životu	1957	Josip Tabak

Översättningsår 1990 framåt

Nr.	Författare	Svensk titel	Kroatisk titel	Översättningsår	Översättare
11.	Hjalmar Söderberg	Doktor Glas	Doktor Glas	2013	Željka Černok
12.	Selma Lagerlöf	Herr Arnes penningar	Pastorovo zlato : roman lijepe djevojke	2011	Z.N.
13.	Selma Lagerlöf	En herrgårdssägen	Povijest jednog imanja	2011	Stjepan Kranjčević
14.	Hjalmar Bergman	Clownen Jac	Klaun Jac	2018	Željka Černok
15.	Marianne Fredriksson	Anna, Hanna och Johanna	Hannine kćeri	1999	Mirta Lijović
16.	Selma Lagerlöf	Gösta Berlings saga	Gösta Berling	1994	Anka Katušić-Balen
17.	Hjalmar Söderberg	Den allvarsamma leken	Ozbiljna igra	2019	Željka Černok
18.	Stig Dagerman	Nattens lekar	Noćne igre	2016	Željka Černok
19.	August Strindberg	Fröken Julie : Ett Naturalistiskt Sorgespel	Gospođica Julija : naturalistička tragedija	2021	Mišo Grundler
20.	Tove Jansson	Sommarboken	Knjiga o ljetu	2010	Željka Černok

Sažetak

Analiza naslova knjiga u prijevodima švedske beletristike na hrvatski

Prijevod naslova specijalizirana je tema unutar znanosti o prevođenju. U ovom se radu najprije izlaže teorija o prevođenju naslova. Predstavljaju se prijašnji radovi na tu temu, koja se inače samo spominje ili kratko analizira unutar tekstova o prevođenju. Analiziraju se dva rada koja se bave samo prevođenjem naslova i koja su poslužila za analizu naslova u ovom istraživanju. Prvi je članak Hansa Landqvista (2005) koji se bavi prevođenjem iz perspektive semantičkog sadržaja. Drugi je rad njemačke funkcionalistkinje Christiane Nord (1995) koji je dao značajan doprinos razmatranju prevođenja općenito, a posebno proučavanju prevođenja naslova. U tom radu Nord istražuje funkcije naslova koje dijeli na „osnovne” i „moguće”. Nakon teorijskog dijela, ovaj rad analizira švedske originalne naslove i hrvatske prijevode na temelju istraživanja Landqvista i Nord. Zasebno se analizira pet žanrova: kriminalistički roman, knjiga za djecu, povijesni roman, auto/biografija i klasik. Ovim se radom želi pridonijeti razumijevanju prakse u prevođenju naslova te može poslužiti kao početak istraživanja švedskih i hrvatskih parova naslova.

Abstract

An Analysis of Book Titles in translations of Swedish fiction into Croatian

Title translation is a specialized topic within translation studies. This MA thesis first presents the theory of title translation. Several earlier studies on the subject, which is usually only mentioned or briefly analyzed within works on translation, are presented. Two papers dealing only with the translation of titles are analyzed and used as the basis of an analysis of title translation in this thesis. The first is an article written by Hans Landqvist (2005) that deals with the translation of titles in terms of their semantic content. The second is the work of the German translation scholar Christiane Nord (1995), which made a significant contribution to translation studies in general and studies of title translation in particular. In this paper, Nord explores the functions of titles and distinguishes between “essential” and “possible” ones. After the theoretical part, this paper analyzes Swedish fiction titles and their Croatian translations following the research of Landqvist and Nord. The study was conducted by separately analyzing five genres: crime novel, children's book, historical novel, auto/biography and classics. This work aims to contribute to our understanding of the translation of titles, and to serve as a start to the research of Swedish and Croatian title pairs.

Översättningar

Masterprogrammet i översättning vid Institutionen för svenska språket och kulturen vid Filosofiska fakulteten i Zagreb kräver att studenter som har valt att skriva en masteruppsats i översättningsvetenskap översätter totalt 20 standardsidor (20x1800 tecken), minst 9 och högst 11 sidor i varje riktning. Jag har översatt tre svenska texter till kroatiska och tre kroatiska texter till svenska. Ämnet för varje text är olika, från historia, nyheter och politik till film, kosmetika och turism. Nedan finns källtexterna och mina översättningar.

1. Svenska texter och deras översättning	42
1.1. Finlands historia	42
1.1.1. Källtexten	42
1.1.2. Översättningen.....	46
1.2. Swedavia oroas för Arlanda – vill att regeringen slopar flygskatten	49
1.2.1. Källtexten	49
1.2.2. Översättningen.....	52
1.3. Så bildas regeringen	55
1.3.1. Källtexten	55
1.3.2. Översättningen.....	59
2. Översättningar från kroatiska till svenska.....	63
2.1. 'Booksmart' - smiješno, dirljivo, pametno, feministički, tinejdžerski	63
2.1.1. Källtexten	63
2.1.2. Översättningen.....	65
2.2. Domaći brand prirodne kozmetike i to od kobiljeg mlijeka. Saznajte zašto ga morate isprobati!.....	67
2.2.1. Källtexten	67
2.2.2. Översättningen.....	69
2.3. Zeleno srce Europe: čarobna Slovenija na tako malenom području skriva ljepote svjetskih razmjera	71
2.3.1. Källtexten	71
2.3.2. Översättningen.....	75

1. Svenska texter och deras översättning

1.1. Finlands historia

1.1.1. Källtexten

Finlands historia

Svenska kolonisateurer nådde det finländska fastlandet på 1100-talet och Finland införlivades gradvis i det svenska riket. Sedan Sverige förlorat kriget mot Ryssland 1809 hamnade Finland under ryskt styre.

Under resten av 1800-talet fick det nya storfurstendömet ökat självstyre och efter den ryska revolutionen 1917 utropade sig Finland som en självständig nation. Men redan året efter bröt inbördeskrig ut. Två krig mot Sovjetunionen i samband med andra världskriget ledde till svåra förluster och krävde tiotusentals människoliv.

Förhistorisk tid

För omkring 12 000 år sedan var det område som idag utgör Finland nästan helt täckt av is. Man trodde länge att de äldsta fornlämningarna var från cirka 8 000 år före Kristus, men 1997 upptäcktes vad som tros vara Nordens äldsta boplats, den så kallade Varggrottan, två mil öster om Kristinestad vid Finlands västkust. Fynden i Varggrottan består av stenverktyg, flisor och benbitar i orörda jordlager som enligt geologerna är över 120 000 år gamla.

Finland blir en del av Sverige

Den finska befolkningen invandrade från öster och söder under årtusendena före Kristi födelse. Åland koloniserades av svenskar kring år 500 efter Kristus. På fastlandet fick svenskarna fotfäste först på 1100-talet. Enligt den traditionella historieskrivningen var det kung Erik den helige som kristnade Finland och lade landet under svenskt välde. Biskop Henrik, som också deltog i de så kallade korstågen för att omvända finnarna, blev senare skyddshelgon för Åbo stift och för hela det medeltida Finland.

Under de kommande århundradena knöts Finland allt fastare till Sverige. Men Finland blev också skådeplats för många krig mellan Sverige och Ryssland. Speciellt tunga var nödåren 1696–1697, då omkring en tredjedel av befolkningen gick under av svält och sjukdomar, och ”den stora ofreden” 1714–1721 då Finland ockuperades av ryska trupper.

Finland blir en del av Ryssland

De utarmande krigen fick en del ledande personer att ifrågasätta det svenska styret. Avgörandet kom efter **finska kriget** 1808–1809 mellan Sverige och Ryssland som resulterade i att Sverige 1809 fick lämna ifrån sig hela Finland till Ryssland.

Företrädare för kyrkan och armén såg nu en möjlighet för Finland att finna en egen väg som autonomt storfurstendöme under den ryske tsaren Alexander I. Denne lovade att respektera Finlands lagar och under större delen av 1800-talet kunde Finland utvecklas mot ökat inre självstyre, så länge man inte opponerade sig mot den ryska överhögheten.

Under **1800-talet** minskade det svenska kulturella inflytandet i Finland, samtidigt som det finska språket och kulturen stärktes. Den finskspråkiga majoriteten fick allt fler rättigheter. Förutom att Finland fick sina egna statliga institutioner, beslutade den ryske tsaren 1812 att Helsingfors skulle bli huvudstad i storfurstendömet Finland.

Tsarens ställning försvagades under 1905 års ryska revolution, vilket ledde till att Finland året efter lyckades driva igenom en radikal riksdagsreform. Enkammarriksdag och allmän rösträtt infördes. Finland blev nu det första landet i Europa där kvinnor fick rösträtt.

En period av förryskningsförsök inleddes 1908 och det finländska självstyret begränsades. Under tsardömet sista år rådde hög arbetslöshet och livsmedelsbrist, vilket gav upphov till revolutionära stämningar även i Finland. Efter **ryska oktoberrevolutionen 1917** krävde både de borgerliga partierna och vänsterpartierna i Finland självständighet.

Politiska grupper bildas

De borgerliga bildade ”vita” skyddskårer för att driva ut de ryska soldaterna, medan socialister och andra radikala grupper bildade ”röda garden”. De vita bestod av politiker och ledande kretsar inom näringsliv och förvaltning samt självägande **bönder**. De röda utgjordes av socialdemokrater, arbetare, torpare och ett stort landsbygdsproletariat samt radikala intellektuella.

Under en storstrejk i november 1917 förekom väpnade sammanstötningar mellan de röda och vita gardena. Den borgerligt ledda riksdagen, eller lantdagen som den kallades, förklarade Finland självständigt den 6 december samma år. De vita gardena fick sedan regeringens

uppdrag att återupprätta lag och ordning, medan de röda önskade bistånd från **Sovjetunionen** för att fortsätta sitt uppror för social rättvisa i landet.

Båda sidor slog till den 28 januari 1918. De röda bildade med öppet stöd av Ryssland en revolutionär regering i Helsingfors, samtidigt som de vita avväpnade de ryska trupperna i Österbotten. De vita trupperna leddes av general Carl Gustaf Mannerheim, som fick i uppdrag att slå ned upproret. Detta ledde till öppna strider, som pågick till i maj 1918. De vita segrade, trots att de var betydligt färre, tack vare större militär yrkesskicklighet och stöd av tyska trupper och frivilliga svenskar.

Flera tusen man stupade i striderna under inbördeskriget. Många fler miste också livet efter kriget, då de vita upprättade fångläger där personer från den röda sidan arkebuserades eller avled av svält och sjukdomar. Över 35 000 människor beräknas ha dött under eller i samband med kriget.

Motsättningarna från inbördeskriget kom att påverka politiken under lång tid. Inrikespolitiken dominerades under 1920- och 1930-talen av borgerliga regeringar. Partipolitisk splittring ledde till täta regeringsskiften. Högerextremistiska rörelser, bland annat den antikommunistiska Lapporörelsen, hade vissa framgångar, medan Kommunistpartiet var förbjudet.

Finland under andra världskriget

Efter **andra världskrigets** utbrott hösten 1939 krävde Sovjetunionen att få arrendera hamnstaden Hangö i sydväst och införliva en del av Karelska näset. Finlands regering sade nej. Den 30 november 1939 gick Sovjetunionen till angrepp mot Finland. Efter tre månaders strider under det så kallade **vinterkriget** var den numerärt underlägsna finländska armén tvungen att ge upp. Även svenska frivilliga deltog i striderna. I freden i mars 1940 måste Finland lämna ifrån sig vissa områden i norr samt stora delar av Karelen, och upplåta Hangö till Sovjetunionen i 30 år.

Finland såg sin chans att få revansch när **Tyskland** angrep Sovjetunionen i juni 1941. Finländska trupper slöt upp på tysk sida och tog i det så kallade **fortsättningskriget** tillbaka Karelen samt erövrade det sovjetiska Östkarelen. Efter striderna i **Stalingrad** 1943, där tyskarna slogs tillbaka av ryssarna, ville Finland sluta en separat fred med Sovjetunionen men fick nej.

För att kunna lösgöra Finland från pakten med Tyskland avgick president Risto Ryti sommaren 1944. Mannerheim, som nu hade titeln marskalk, valdes enligt en speciallag till president och fredsförhandlingar inleddes. I september 1944 ingick Finland ett avtal med Sovjetunionen där man förband sig att driva ut de kvarvarande tyska styrkorna ur landet. Detta skedde under förödande strider i finska Lappland. Finland förlorade under vinter- och fortsättningskrigen omkring 88 000 man och cirka 200 000 sårades.

Hämtat från: <https://www.so-rummet.se/kategorier/historia/varldens-lander-historia/europa-historia/finlands-historia#>

1.1.2. Översättningen

Povijest Finske

Švedski kolonizatori stigli su do finskog kopna u 12. stoljeću, nakon čega je Finska postupno uključena u švedsko carstvo. Nakon što je Švedska izgubila rat protiv Rusije 1809., Finska je došla pod rusku vlast.

U nastavku 19. stoljeća, novo je veliko vojvodstvo stjecalo veću autonomiju, a nakon Ruske revolucije 1917. Finska je proglasila neovisnost. Međutim, već je sljedeće godine izbio građanski rat. Dva rata protiv Sovjetskog Saveza zajedno s Drugim svjetskim ratom dovela su do velikih gubitaka i odnijela desetke tisuća ljudskih života.

Prapovijesno doba

Prije otprilike 12 000 godina područje današnje Finske bilo je gotovo u potpunosti prekriveno ledom. Dugo se vjerovalo da najstariji drevni ostaci potječu od oko 8000 godina prije Krista, ali je 1997. godine 20 kilometara istočno od grada Kristinestada na zapadnoj obali Finske otkriveno naselje Varggrottan („Vučja špilja“) za koje se vjeruje da je najstarije nordijsko naselje. Nalazi u špilji sastoje se od kamenog oruđa, krhotina i komada kostiju u netaknutim slojevima tla koji su, po mišljenju geologa, stari preko 120 000 godina.

Finska kao dio Švedske

Finsko se stanovništvo doseljavalo s istoka i juga tijekom tisućljeća prije Kristova rođenja. **Ålandske otoke**, arhipelag usred Baltičkog mora između Finske i Švedske, nastanili su Šveđani oko 500. godine. Šveđani su prvi put stekli uporište na kopnu u 12. stoljeću. Prema tradicionalnoj historiografiji, kralj **Erik IX. Sveti** pokrstio je Finsku i doveo zemlju pod švedsku vlast. Biskup Henrik, koji je također sudjelovao u takozvanim **križarskim pohodima** za obraćenje Finaca, kasnije je postao svetac zaštitnik biskupije Turku (šv. Åbo) i cijele srednjovjekovne Finske.

U narednim je stoljećima Finska sve više bila vezana za **Švedsku**. Postala je, međutim, i poprište brojnih ratova između Švedske i **Rusije**. Posebno su teške bile gladne godine 1696.–1697., kada je otprilike trećina stanovništva preminula od gladi i bolesti, kao i period „**velikih nemira**“ 1714.–1721., kada su Finsku okupirale ruske trupe.

Finska kao dio Rusije

Iscrpljujući ratovi naveli su određene vodeće ljude da dovedu u pitanje švedsku vladavinu. Odluka je uslijedila nakon **Finskog rata** 1808.–1809 koji se vodio između Švedske i Rusije, kada je Švedska morala ustupiti cijelu Finsku Rusiji 1809. godine.

Predstavnici crkve i vojske tada su vidjeli priliku da Finska pronađe vlastiti put kao autonomno veliko vojvodstvo pod ruskim carem Aleksandrom I. On je obećao poštovati finske zakone i tijekom većeg dijela 19. stoljeća Finska se mogla razvijati uz sve veću unutarnju samoupravu, sve dok nije bilo protivljenja vrhovnoj ruskoj vlasti.

Tijekom **19. stoljeća**, švedski kulturni utjecaj u Finskoj smanjivao se, dok su finski jezik i kultura jačali. Većina, koju su činili finski govornici, dobivala je sve veća prava. Osim što je Finska dobila vlastite državne institucije, ruski je car 1812. godine odlučio da Helsinki postane glavnim gradom Velikog Vojvodstva Finske.

Carev položaj oslabljen je tijekom Ruske revolucije 1905., čime je Finska sljedeće godine mogla progurati radikalnu reformu parlamenta. Uvedeni su jednodomni parlament i opće pravo glasa, čime je Finska postala prva zemlja u Europi u kojoj su žene dobile pravo glasa.

Razdoblje pokušaja rusifikacije započelo je 1908. te je finska samouprava postala ograničena. Tijekom posljednjih godina Carstva, velika nezaposlenost i nestašica hrane potaknule su revolucionarna raspoloženja čak i u Finskoj. Nakon **Oktobarske revolucije 1917.**, i građanske i ljevičarske stranke u Finskoj zahtijevale su neovisnost.

Formiranje političkih stranaka

Buržuji su formirali „bijeke“ zaštitne odrede kako bi istjerali ruske vojnike, dok su socijalisti i druge radikalne skupine formirali „Crvenu gardu“. Bijeke su činili političari i vodeći krugovi u gospodarstvu i administraciji te samozaposleni **poljoprivrednici**. Crvene su činili socijaldemokrati, radnici, sitni seljaci, veliki ruralni proletarijat te radikalni intelektualci.

Tijekom općeg štrajka u studenom 1917. došlo je do oružanih sukoba između Crvene i Bijeke garde. Parlament pod vodstvom buržoazije, ili „landtag“ kako se tada zvao, proglasio je Finsku neovisnom 6. prosinca iste godine. Bijela je garda tada dobila zadatak od vlade da uspostavi red i zakon, dok su Crveni tražili pomoć od Sovjetskog Saveza kako bi nastavili svoj ustanak za socijalnu pravdu.

Obje su strane udarile 28. siječnja 1918. Crveni su, uz otvorenu podršku Rusije, formirali revolucionarnu vladu u Helsinkiju, dok su Bijeli razoružali ruske trupe u Ostrobotniji, regiji

na jugozapadu zemlje. Bijelu je vojsku predvodio general Carl Gustav Emil Mannerheim, čiji je zadatak bio ugušiti ustanak. To je dovelo do otvorenih borbi, koje su trajale do svibnja 1918. Bijeli su prevladali, iako su bili znatno brojačano nadjačani, zahvaljujući superiornoj vojnoj vještini i potpori njemačkih trupa i švedskih dobrovoljaca.

U borbama tijekom građanskog rata poginulo je nekoliko tisuća ljudi. Mnogo ih je izgubilo živote i nakon rata u zarobljeničkim logorima koje je osnovala Bijela garda, gdje su ljudi na strani Crvene garde strijeljani ili umirali od gladi i bolesti. Procjenjuje se da je više od 35 000 ljudi umrlo tijekom ili od posljedica rata.

Nesuglasice iz građanskog rata dugo su utjecale na politiku. Buržoaske vlade dominirale su unutarnjom politikom 1920-ih i 1930-ih. Česta promjena vlasti bila je uzrokovana stranačkim podjelama. Desničarski ekstremistički pokreti, uključujući antikomunistički pokret Lapua, ostvarili su određeni uspjeh, dok je Komunistička partija bila zabranjena.

Finska u Drugom svjetskom ratu

Nakon izbijanja **Drugog svjetskog rata** u jesen 1939., Sovjetski Savez zahtijevao je zakup lučkoga grada Hanka na jugozapadu i pripojenje dijela Karelijske prevlake. Finska je vlada odbila. 30. studenoga 1939. Sovjetski Savez napao je Finsku. Nakon tri mjeseca borbi tijekom takozvanog **Zimskog rata**, brojačano inferiorna finska vojska bila je prisiljena predati se. U borbama su sudjelovali i dobrovoljci iz Švedske. Tijekom primirja u ožujku 1940. Finska se morala odreći određenih područja na sjeveru i velikih dijelova Karelije te prepustiti Hanko Sovjetskom Savezu na 30 godina.

Finska je vidjela priliku za osvetu kada je **Njemačka** napala Sovjetski Savez u lipnju 1941. Finske trupe pridružile su se njemačkoj strani i u takozvanom **Nastavljenom ratu** (Drugom sovjetsko-finskom ratu) vratile Kareliju i zauzele sovjetsku Istočnu Kareliju. Nakon njemačkog poraza u bitkama za **Staljingrad** 1943., Finska je željela sklopiti separatni mir sa Sovjetskim Savezom, ali je bila odbijena.

Kako bi oslobodio Finsku od pakta s Njemačkom, predsjednik Risto Ryti je u ljeto 1944. dao ostavku. Mannerheim, koji je sada imao titulu maršala, izabran je za predsjednika prema posebnom zakonu te su mirovni pregovori započeti. U rujnu 1944. Finska je sklopila sporazum sa Sovjetskim Savezom u kojem se obvezala istjerati preostale njemačke snage iz zemlje. To se dogodilo tijekom razornih bitaka u finskoj Laponiji. Finska je tijekom Zimskog i Nastavljenog rata izgubila oko 88 000 ljudi, dok je oko 200 000 bilo ranjeno.

1.2. Swedavia oroas för Arlanda – vill att regeringen slopar flygskatten

1.2.1. Källtexten

EKONOMI

Swedavia oroas för Arlanda – vill att regeringen slopar flygskatten

Uppdaterad 2023-11-17 Publicerad 2023-11-17

Statliga Swedavia har plöjt ner miljarder i Arlanda men oroar sig ändå över att flygbolag ska välja Kastrup. För att stärka Arlandas konkurrenskraft vill vd Jonas Abrahamsson att regeringen tar bort flygskatten.

Chalmers-forskaren Jörgen Larsson menar att den snarare bör höjas om klimatmålen ska klaras.

Arlanda och danska Kastrup har länge konkurrerat om vilken flygplats som ska vara skandinavernas främsta port mot omvärlden. På senare tid har Stockholmsflygplatsen tappat allt mer mark mot bland annat danska Kastrup.

SAS är ett exempel. Bolaget har de senaste åren riktat allt mer fokus mot Kastrup, och med ägarförändringarna som förväntas ge den danska staten ännu mer inflytande över bolaget tros den utvecklingen kunna fortsätta.

– Hur det blir framöver är ett oskrivet kort än så länge, men det finns en risk det kan fortsätta se ut så här eller till och med bli ännu värre.

Det finns väl andra flygbolag som kan fylla luckan efter SAS?

– SAS är en väldigt viktig kund till oss. De tillhandahåller en grundtillgänglighet som är väldigt viktig. Vi kan fortsätta vara duktiga på att attrahera andra men vi är väldigt angelägna om att ha kvar ett starkt SAS med en stark förankring i den svenska marknaden, säger Jonas Abrahamsson.

Men det handlar inte bara om SAS. Arlanda har en stor konkurrensnackdel i den svenska flygskatten, menar Abrahamsson.

En av de viktigaste faktorerna för flygbolag när de väljer var de förlägger sina linjer är, förutom marknadsunderlaget, det man kallar för ”visit cost” – den totala kostnaden för att utgå från en flygplats.

Räknar man utan den svenska flygskatten så är kostnaden för att utgå från Arlanda omkring två tredjedelar av vad flygbolagen betalar på Kastrup, enligt Swedavia. Med skatten inräknad är det fortfarande billigare för dem att utgå från Arlanda när det kommer till kortare resor inom Europa, men för interkontinentala resor blir Arlanda dyrare.

Vid riktigt långa resor, som Japan eller Thailand, blir det nästan dubbelt så dyrt att utgå från Arlanda som från Kastrup.

Det tycker Jonas Abrahamsson är en solklar konkurrensnackdel för Arlanda, som de senaste åren har investerat över tio miljarder i bland annat kommersiella områden, restaurangtor och en ny säkerhetskontroll.

– Då spelar det ingen roll hur konkurrenskraftiga vi är som bolag eller hur låga våra flygplatsavgifter är, säger han.

Det senaste året har två stora utredningar om flygets förutsättningar, Arlandautredningen och den större flygplatsutredningen, landat på regeringens bord. De bereds nu inom regeringskansliet och infrastrukturminister Andreas Carlson (KD) har sagt att han ”avser återkomma i dessa frågor vid ett senare tillfälle”.

För Jonas Abrahamsson står en översyn av flygskatten högst på önskelistan. Han understryker att det är av ”yttersta vikt” att fortsätta främja omställningen till ett hållbart flyg, och att flygskatten är direkt hämmande i det avseendet.

– Speciellt eftersom det redan finns styrmedel på EU-nivå. Det finns ett system för reduktionsplikt där man gradvis ökar inblandningen av förnybart bränsle, sedan har man också jobbat med att likrikta förutsättningarna genom att ta bort den fria tilldelningen av utsläppsrätter och man tittar på en eventuell gemensam beskattning på Europainivå. Det vore bättre för det snedvrider inte konkurrensen.

Jag är av uppfattningen att vi som land oavsett vad andra gör inte har råd att inte göra precis allt vi kan för att vara konkurrenskraftigt.

Tidigare i veckan kom nyheter från Danmark om att regeringen där planerar att införa en ny flygavgift som liknar den svenska flygskatten, där storleken varierar beroende på resans längd.

Men det påverkar inte Jonas Abrahamssons uppfattning.

– Man får ju se hur det blir. Den ska fasas in successivt fram till 2030 vad jag förstår, och det är ganska många år dit. Jag är av uppfattningen att vi som land oavsett vad andra gör inte har råd att inte göra precis allt vi kan för att vara konkurrenskraftigt.

Jörgen Larsson, senior forskare på Chalmers tekniska högskola, har studerat klimatstyrmedel inom flyget. Han menar att om branschen ska minska utsläppen i linje med målen i Parisavtalet behövs inte bara en övergång till förnybara bränslen, utan också att svenskarnas flygande minskar till hälften av 2019 års nivå.

– Då är det främsta etablerade styrmedlet flygskatt, om politikerna vill att flyget ska bidra till detta. Och utifrån det perspektivet skulle den behöva höjas, säger Jörgen Larsson.

Exakt hur hög skatten borde vara har han svårt att svara på, men dagens nivåer är så låga att de knappt märks, menar han.

– Det finns en viss priskänslighet runt flygresor, ju dyrare det är desto mindre reser man. Men den nuvarande skatten är så låg att det knappast går att mäta effekten av den. Om en semesterresa som går på kanske 8 000 kronor ökar i pris med 60 kronor så märks det knappt för resenären, säger han.

Hämtat från: <https://www.dn.se/ekonomi/swedavia-oroas-for-arlandas-vill-att-regeringen-slopar-flygskatten/>

1.2.2. Översättningen

EKONOMIJA

Swedavia zabrinuta za Arlandu – želi da vlada ukine porez na zračni prijevoz

Ažurirano 17.11.2023. Objavljeno 17.11.2017.

Swedavia, državna kompanija koja upravlja većinom švedskih aerodroma, uložila je milijarde u stockholmski aerodrom Arlanda, ali i dalje brine da će zračni prijevoznici izabrati Kastrup, glavni aerodrom u Danskoj. Kako bi ojačao konkurentnost Arlande, izvršni direktor Jonas Abrahamsson želi da vlada ukine porez na zračni prijevoz.

Istraživač sa Sveučilišta Chalmers u Göteborgu, Jörgen Larsson, smatra da bi ga prije trebalo povećati ako se žele ostvariti klimatski ciljevi.

Zračne luke Arlanda i Kastrup već se dugo natječu oko toga koja će od njih biti glavna vrata Skandinavcima prema ostatku svijeta. U posljednje vrijeme stockholmska zračna luka sve više gubi prednost u odnosu na danski Kastrup.

Scandinavian Airlines System (SAS) je primjer. Posljednjih godina kompanija se sve više fokusira na Kastrup, a s vlasničkim promjenama koje će danskoj državi dati još veći utjecaj na kompaniju, vjeruje se da bi se taj trend mogao i nastaviti.

– Kako će biti ubuduće, zasad je neizvjesno, ali postoji rizik da će situacija ostati ista ili čak postati još gora.

Ali, postoje i druge aviokompanije koje bi mogle popuniti prazninu nakon SAS-a?

– SAS je za nas vrlo važan klijent. Oni pružaju osnovnu povezanost što je vrlo važno. Možemo i dalje biti vješti u privlačenju drugih klijenata, ali smo veoma željni zadržati snažni SAS s jakim uporištem na švedskom tržištu – kaže Jonas Abrahamsson.

No ovdje se ne radi samo o SAS-u. Arlanda ima veliki konkurentski nedostatak u švedskom porezu na zračni prijevoz – kaže Abrahamsson.

Jedan od najvažnijih čimbenika za zračne prijevoznike pri odabiru mjesta za svoje rute je, uz tržišnu osnovu, ono što se naziva "visit cost" – ukupni trošak polaska iz zračne luke.

Ako izračunate bez švedskog poreza na zračni prijevoz, trošak odlaska iz Arlande je oko dvije trećine onoga što zračni prijevoznici plaćaju u Kastrupu, tvrdi Swedavia. Uključujući porez, još uvijek im je jeftinije polaziti iz Arlande što se tiče kraćih putovanja unutar Europe, ali za međukontinentalna putovanja Arlanda je skuplja.

Za vrlo duga putovanja, poput Japana ili Tajlanda, gotovo je dvostruko skuplje poletjeti iz Arlande nego iz Kastrupa.

Jonas Abrahamsson smatra da je to jasan konkurentski nedostatak za Arlandu, koja je posljednjih godina uložila više od deset milijardi kruna u, među ostalim, komercijalne prostore, restorane i novu sigurnosnu provjeru.

– Onda nije ni važno koliko smo konkurentni kao kompanija i koliko su nam niske pristojbe zračnih luka, kaže.

Prošle su godine dvije velike istrage o uvjetima u zrakoplovstvu, istraga Arlande i veća istraga zračnih luka, dospjele na vladin stol. Sada se pripremaju u vladinom uredu, a ministar infrastrukture Andreas Carlson (iz stranke Kršćanski demokrati) rekao je da se „namjerava kasnije vratiti na ova pitanja“.

Za Jonasa Abrahamssona pregled poreza na zračni prijevoz je na vrhu liste želja. Ističe kako je od „iznimne važnosti“ nastaviti promicati prelazak na održivi zrakoplovni promet, a porez na zračni prijevoz u tom smislu izravno koči.

– Pogotovo jer već postoje instrumenti politike na razini EU. Postoji sustav obvezne redukcije u kojem se postupno povećava korištenje obnovljivih goriva, zatim se radilo i na ispravljanju uvjeta ukidanjem besplatne dodjele emisijskih jedinica te se razmatra moguće zajedničko oporezivanje na europskoj razini. To bi bilo bolje jer ne narušava konkurenciju.

Mislim da si mi kao država, bez obzira što drugi čine, ne možemo dopustiti da ne učinimo sve što možemo da ojačamo konkurentnost.

Ranije ovog tjedna iz Danske je stigla vijest da tamošnja vlada planira uvesti novu pristojbu na zračni prijevoz sličnu švedskoj, gdje iznos varira ovisno o duljini putovanja.

No to ne utječe na mišljenje Jonasa Abrahamssona.

– Morat ćemo vidjeti kako će to ispasti. Uvodit će se postupno do 2030. koliko sam shvatio, a to je još poprilično daleko u budućnosti. Mislim da si mi kao država, bez obzira što drugi čine, ne možemo dopustiti, da ne učinimo sve što možemo da ojačamo konkurentnost.

Jörgen Larsson, viši istraživač na Tehnološkom sveučilištu Chalmers, proučavao je sredstva za kontrolu klime u zrakoplovstvu. Smatra da, ako industrija želi smanjiti emisije u skladu s ciljevima Pariškog sporazuma, nije dovoljan samo prijelaz na obnovljiva goriva, već je potrebno i smanjiti opseg letenja Šveđana na polovicu razine iz 2019. godine.

– Ako političari žele da zrakoplovstvo tome pridonese, onda je glavno sredstvo utjecaja porez na zračni prijevoz. A iz te perspektive trebalo bi ga podići – kaže Jörgen Larsson.

Teško mu je odgovoriti koliki bi porez trebao biti, ali smatra da su današnje razine toliko niske da se jedva primjećuju.

– Postoji određena cjenovna osjetljivost kod putovanja avionom jer što je skuplje, manje se putuje. No sadašnji je porez toliko nizak da je jedva moguće izmjeriti njegov učinak. Ako putovanje na odmor koje košta možda 8 000 švedskih kruna poskupi za 60 kruna, putnik to jedva primjećuje, kaže Larsson.

1.3. Så bildas regeringen

1.3.1. Källtexten

Så bildas regeringen

En ny regering behöver bildas när en tidigare regering har avgått. Det vanligaste är att det sker efter ett riksdagsval. Men det kan också behöva bildas en ny regering om den tidigare regeringen har avgått på grund av att riksdagen riktat en misstroendeförklaring mot statsministern eller om en statsminister har valt att avgå av andra skäl.

När en ny regering ska bildas tar riksdagens talman fram ett förslag till statsminister, som riksdagen röstar om. Den som väljs till statsminister utser sedan ministrarna i regeringen.

Regeringen styr Sverige genom att genomföra riksdagens beslut, lämna förslag på nya lagar och på ändringar i de lagar som redan finns. Regeringen måste accepteras av riksdagen. Om en regering förlorar riksdagens stöd kan den tvingas att avgå. När en statsminister avgår betyder det att hela regeringen avgår samtidigt.

Det kan också ske förändringar i regeringen utan att det är frågan om att bilda en ny regering. Statsministern kan byta ut eller utöka antalet ministrar utan inblandning från riksdagen.

Olika skäl att bilda en ny regering

En regering kan sitta kvar så länge den har tillräckligt stöd i riksdagen. Det finns flera anledningar till att en regering kan behöva avgå och en ny regering behöver bildas.

Regeringsunderlaget ändras efter ett val

Regeringspartiet eller en koalition av flera partier kan förlora delar av sitt stöd i riksdagen efter ett val. Då kan statsministern välja att avgå frivilligt, eller så kan hen tvingas att avgå efter den statsministeromröstning som hålls i riksdagen efter val. Det här är den vanligaste anledningen till att en regering avgår.

Om den som är statsminister väljer att avgå efter ett val, begär hen att få avsluta sitt uppdrag hos riksdagens talman. När talmannen godkänt ansökan är det talmannens uppgift att ta fram ett förslag på en ny statsminister.

Om statsministern väljer att sitta kvar efter ett val ska en statsministeromröstning hållas i riksdagen inom två veckor efter att den nyvalda riksdagen har samlats. Om mer än hälften av riksdagens ledamöter då röstar nej till statsministern måste statsministern avgå. I annat fall kan statsministern sitta kvar. Sedan valet 2014 är det obligatoriskt att det hålls en statsministeromröstning efter val.

Riksdagen kan rösta om en misstroendeförklaring

Minst 35 riksdagsledamöter kan när som helst begära att riksdagen ska uttala sitt misstroende mot en statsminister och därmed mot regeringen. Då ska riksdagen rösta om en misstroendeförklaring. Om minst hälften av ledamöterna, det vill säga minst 175, röstar för en sådan misstroendeförklaring måste regeringen avgå eller utlysa ett extra val.

Misstroendeförklaringar i riksdagen

En regering kan känna sig tvingad att avgå om den förlorar en viktig omröstning i riksdagen. Det har hänt att en regering uttryckligen har valt att ställa ett ultimatum till riksdagen genom att förklara att den avgår om den inte får igenom ett visst beslut i en speciell fråga. Det kallas för att ställa en kabinetsfråga.

Interna spänningar i regeringen

Interna problem och spänningar kan göra att en statsminister, och därmed hela regeringen, avgår. Det här gäller framför allt koalitionsregeringar, som består av ministrar från mer än ett parti.

En statsminister kan avgå av personliga skäl

En sittande statsminister kan också välja att avgå av personliga skäl eller av andra skäl som inte direkt har att göra med en valförlust eller att stödet minskat i riksdagen.

Så bildas en regering

När en regering avgår är det talmannen som fattar beslut om att bevilja statsministerns och de övriga ministrarnas avgång.

Sedan är det talmannens uppgift att ta fram ett förslag till ny statsminister. Talmannen pratar då med företrädare för alla riksdagspartierna för att ta reda på vilken statsministerkandidat

som har mest stöd bland partierna och som därför skulle kunna bli Sveriges nästa statsminister och bilda en regering som riksdagen har tillräckligt förtroende för.

Av regeringsformens regler följer att den sittande regeringen stannar kvar som en övergångsregering. En övergångsregering sköter löpande frågor men brukar enligt praxis inte ta nya politiska initiativ.

Talmannen kan ge sonderingsuppdrag

När talmannen pratat med alla partiföreträdarna kan hen ge ett sonderingsuppdrag till en av dem. Hur uppdraget i så fall ska se ut och hur länge det ska pågå bestäms av den sittande talmannen. Uppdraget kan till exempel gå ut på att en statsministerkandidat får en viss tid på sig för att undersöka vilka riksdagspartier som stödjer kandidaten för att bilda regering.

Efter ett val påbörjar den avgående talmannen arbetet

Riksdagen väljer talman efter varje riksdagsval. Runt två veckor efter ett val samlas de nyvalda ledamöterna i kammaren för första gången. När uppropet av ledamöterna har hållits ska riksdagen rösta om vem som ska bli talman. Om riksdagen väljer en ny talman är det den nyvalda talmannen som ska lägga fram förslag till ny statsminister för riksdagen. Men för att inte förlora tid förbereder i så fall den avgående talmannen regeringsskiftet genom att börja prata med partiledarna direkt efter att en regering har avgått. Den avgående talmannen överlämnar sedan arbetet med regeringsbildningen till den nya talmannen, som samtalar på nytt med partiledarna.

Talmannen föreslår vem som ska bli statsminister

När talmannen har ett förslag till ny statsminister och har överlagt med de vice talmännen så läggs förslaget fram i riksdagens kammare och bordläggs en första gång. När talmannen presenterar sitt förslag uppger hen samtidigt vilka partier som ska ingå i regeringen. Målet är att hitta den statsministerkandidat som har störst möjlighet att bilda en regering som har tillräckligt stöd i riksdagen.

Riksdagen röstar om statsministern

Talmannens förslag till statsminister bordläggs en andra gång och ska därefter prövas av riksdagsledamöterna i kammaren i en omröstning senast på fjärde dagen efter den dag då

förslaget lagts fram. Om mer än hälften av riksdagens ledamöter, det vill säga minst 175, röstar mot förslaget går det inte igenom. Annars är det godkänt.

Talmannen har fyra gånger på sig

Om ett förslag till statsminister inte får tillräckligt stöd måste talmannen prata med partiledarna igen, överlägga med de vice talmännen, och därefter lämna ett nytt förslag. Talmannen har fyra gånger på sig. Om inget förslag till ny statsminister får tillräckligt stöd i riksdagen ska ett extra val hållas inom tre månader. Det är då talmannen som bestämmer valdag i samråd med Valmyndigheten.

Statsministern utser övriga ministrar

Det är statsministern som bestämmer vilka ministrar som ska ingå i regeringen. Så snart som möjligt efter utnämningen ska statsministern anmäla till riksdagen vilka personer som har utsetts till ministrar i regeringen.

Statsministern avger en regeringsförklaring

När den nyvalda riksdagen har samlats och en ny statsminister har valts avger statsministern en regeringsförklaring i riksdagen. I förklaringen redogör statsministern för det viktigaste i den politik som hen vill arbeta för framöver.

Regeringsskiftet sker vid en konselj

Regeringsskiftet sker formellt vid en så kallad konselj på slottet. Det är ett regeringssammanträde där statschefen, det vill säga den som är kung eller regerande drottning, är ordförande. Då redogör talmannen för sitt förslag och riksdagens beslut. Statschefen konstaterar sedan att regeringsskiftet har ägt rum.

En regering kan ombildas utan att riksdagen måste göra något

Flera ministrar i en sittande regering kan bytas ut utan att det är frågan om att bilda en helt ny regering. Statsministern kan placera om ministrar, utöka antalet eller byta ut dem utan att riksdagen behöver göra något. Om statsministern själv väljer att avgå betyder det däremot att hela regeringen avgår samtidigt.

Hämtat från: <https://www.riksdagen.se/sv/sa-fungerar-riksdagen/demokrati/sa-bildas-regeringen/>

1.3.2. Översättningen

Kako se formira vlada u Švedskoj?

Nova se vlada treba formirati nakon što je raspuštena prethodna vlada. To se najčešće odvija nakon parlamentarnih izbora. No formiranje nove vlade može biti aktualno i kada je prethodna vlada podnijela ostavku nakon što je Riksdag, švedski parlament, izglasao nepovjerenje premijeru ili je premijer odlučio dati ostavku iz drugih razloga.

Kada treba oformiti novu vladu, predsjednik Riksdaga predlaže novog premijera o kojem glasaju zastupnici u Riksdagu. Onaj koji je izabran za premijera tada imenuje ministre koji sačinjavaju vladu.

Vlada upravlja Švedskom provodeći odluke Riksdaga, podnoseći prijedloge za nove zakone i izmjene postojećih zakona. Riksdag mora prihvatiti vladu. Ako vlada izgubi potporu Riksdaga, može biti prisiljena podnijeti ostavku. Kada premijer podnese ostavku, to znači da ostavku podnosi i cijela vlada.

Može doći i do promjena u vladi bez da se formira nova. Premijer može zamijeniti ili povećati broj ministara bez uključivanja Riksdaga.

Koji su razlozi za formiranje nove vlade u Švedskoj?

Vlada može ostati na dužnosti sve dok ima dovoljno podrške u Riksdagu. Više je razloga zbog kojih bi aktualna vlada trebala podnijeti ostavku i pristupiti formiranju nove vlade.

Temelji vlade mijenjaju se nakon izbora

Vladajuća stranka ili koalicija nekoliko stranaka može izgubiti dio potpore u Riksdagu nakon izbora. Tada premijer može odlučiti dobrovoljno podnijeti ostavku ili može biti prinuđen na ostavku, nakon što se u Riksdagu, po završetku izbora, održi glasanje o povjerenju premijeru. To je najčešći razlog za ostavku vlade.

Ako sam premijer odluči podnijeti ostavku nakon izbora, on/ona zahtijeva prekid svog mandata kod predsjednika Riksdaga. Predsjednik Riksdaga, nakon što odobri zahtjev, ima dužnost predložiti novog premijera.

Ako premijer odluči ostati na dužnosti nakon izbora, glasanje o povjerenju premijeru mora se održati u Riksdagu u roku od dva tjedna nakon što se oformi novoizabrani Riksdag. Ako

više od polovice članova Riksdaga tada glasa protiv premijera, on/a mora podnijeti ostavku. U suprotnom, premijer može ostati na dužnosti. Od izbora 2014. godine, obvezno je nakon izbora održati glasovanje o povjerenju premijeru.

Riksdag može glasati o prijedlogu za izglasavanje nepovjerenja

Najmanje 35 članova Riksdaga može u bilo kojem trenutku zatražiti da Riksdag iskaže nepovjerenje premijeru, a time ujedno i vladi. Riksdag će potom glasati o prijedlogu za izglasavanje nepovjerenja. Ako za izglasavanje nepovjerenja glasa najmanje polovica zastupnika, odnosno najmanje 175, vlada mora podnijeti ostavku ili raspisati izvanredne izbore.

Prijedlozi za izglasavanje nepovjerenja u Riksdagu

Vlada bi se mogla osjećati prisiljenom podnijeti ostavku ako izgubi važno glasovanje u Riksdagu. Događalo se da je vlada izričito odlučila postaviti ultimatum Riksdagu izjavljujući da će podnijeti ostavku ako ne donese određenu odluku o specifičnom pitanju. To se zove postavljanje kabinetskog pitanja.

Unutarnje napetosti u vladi

Unutarnji problemi i napetosti mogu uzrokovati ostavku premijera, a time i cijele vlade. To se prije svega odnosi na koalicijske vlade koje se sastoje od ministara iz više stranaka.

Premijer može podnijeti ostavku iz osobnih razloga

Aktualni premijer također može odlučiti podnijeti ostavku iz osobnih razloga ili iz drugih razloga koji nisu izravno povezani s gubitkom izbora ili smanjenjem potpore u Riksdagu.

Kako se formira vlada u Švedskoj?

Kada vlada podnese ostavku, predsjednik Riksdaga donosi odluku o prihvatanju ostavke premijera i ostalih ministara.

Potom je zadatak predsjednika Riksdaga predložiti novog premijera. Zatim razgovara s predstavnicima svih parlamentarnih stranaka kako bi došao do saznanja koji kandidat za premijera ima najveću potporu među strankama. Tako se utvrđuje tko bi mogao postati sljedeći premijer Švedske i formirati vladu koja će zadobiti potrebno povjerenje Riksdaga.

Iz pravila o obliku vladavine proizlazi da aktualna vlada ostaje neko vrijeme kao prijelazna vlada. Prijelazna vlada rješava tekuća pitanja, ali prema dosadašnjoj praksi ne poduzima nove političke inicijative.

Predsjednik Riksdaga može dati zadatak ispitivanja vlade

Nakon što je predsjednik Riksdaga razgovarao sa svim stranačkim predstavnicima, jednom od njih može dati zadatak ispitivanja vlade. Kako će zadatak izgledati i koliko će dugo trajati određuje aktualni predsjednik Riksdaga. Zadatak bi, na primjer, mogao biti da kandidat za premijera u određenom vremenu istraži koje stranke u Riksdagu podržavaju kandidata za formiranje vlade.

Nakon izbora, predsjednik Riksdaga u odlasku počinje s radom

Riksdag bira predsjednika nakon svakih parlamentarnih izbora. Otprilike dva tjedna nakon izbora, novoizabrani članovi prvi se put okupljaju u zastupničkom domu. Nakon što se održi prozivka članova, Riksdag mora izglasati predsjednika. Ako Riksdag izabere novog predsjednika, novoizabrani predsjednik je taj koji Riksdagu iznosi prijedlog za novog premijera. No da ne bi u tom slučaju gubili vrijeme, predsjednik Riksdaga u odlasku priprema smjenu vlade tako što s predstavnicima stranaka počinje razgovarati odmah nakon što vlada podnese ostavku. Predsjednik Riksdaga u odlasku potom zadaću formiranja vlade predaje novom predsjedniku, koji ponovno razgovara s predstavnicima stranaka.

Predsjednik Riksdaga predlaže premijera

Kada predsjednik Riksdaga predlaže novog premijera i kada je o tome već raspravio sa zamjenicima predsjednika, prijedlog se predstavlja u zastupničkom domu Riksdaga gdje se po prvi put stavlja na stol. Kada predsjednik iznosi svoj prijedlog, on također navodi koje će stranke biti dio vlade. Cilj je pronaći kandidata za premijera koji ima najveću šansu formirati vladu koja će uživati potrebno povjerenje Riksdaga.

Riksdag glasa za premijera

Prijedlog za premijera predsjednika Riksdaga podnosi se drugi put, a zatim ga članovi Riksdaga moraju razmotriti u zastupničkom domu glasanjem najkasnije četvrtog dana nakon dana podnošenja prijedloga. Ako više od polovice članova Riksdaga, odnosno najmanje 175, glasa protiv prijedloga, isti nije prihvaćen. U suprotnom prijedlog prolazi.

Predsjednik Riksdaga ima pravo na četiri pokušaja

Ako prijedlog za premijera ne dobije potrebnu podršku, predsjednik Riksdaga počinje novi krug razgovora s predstavnicima stranaka, savjetuje se s potpredsjednicima i potom iznosi novi prijedlog. Predsjednik ima pravo na četiri pokušaja. Ako nijedan prijedlog za novog premijera ne dobije potrebnu podršku u Riksdagu, moraju se održati izvanredni izbori u roku od tri mjeseca. Tada je predsjednik Riksdaga taj koji odlučuje o danu izbora u dogovoru s izbornim tijelom.

Premijer imenuje ostale ministre

Premijer odlučuje koji će ministri sačinjavati vladu. On/a nakon imenovanja treba u što kraćem roku obavijestiti Riksdag koje su osobe imenovane za ministre u novoj vladi.

Premijer najavljuje rad vlade

Kada se sastane novoizabrani Riksdag i izabere novi premijer, premijer formalno najavljuje rad vlade. Premijer u najavi objašnjava najvažnije aspekte politike za koje se želi zalagati u budućnosti.

Promjena vlade odvija se na konselju

Promjena vlade odvija se formalno na takozvanom *konselju* u kraljevskom dvorcu. To je sastanak vlade kojim predsjedava poglavar države, odnosno kralj ili vladajuća kraljica. Predsjednik Riksdaga zatim izvješćuje o svom prijedlogu i odluci koju je donio Riksdag. Poglavar države potom ustanovljuje da je došlo do promjene vlade.

Vlada može promijeniti sastav, a da Riksdag ništa ne mora potvrditi

Nekoliko se ministara u aktualnoj vladi može izmijeniti bez potrebe formiranja potpuno nove vlade. Premijer može preraspodijeliti ministre, povećati njihov broj ili ih zamijeniti, a da Riksdag ne mora ništa učiniti. Ako sam premijer odluči podnijeti ostavku, to međutim, znači da istovremeno podnosi ostavku i cijela vlada.

2. Översättningar från kroatiska till svenska

2.1. 'Booksmart' - smiješno, dirljivo, pametno, feministički, tinejdžerski

2.1.1. Källtexten

FILMSKA RECENZIJA ZRINKE PAVLIĆ

'Booksmart' - smiješno, dirljivo, pametno, feministički, tinejdžerski

~3 min 07.03.2020 u 20:41

Olivia Wilde u svojem je redateljskom debiju snimila izvrsnu teen komediju za novo doba koja se izvrsno igra s tipičnim momentima takvih filmova i duhovito nas zabavlja pokazujući još jedanput da je najveća tinejdžerska romansa - ona između najboljih prijateljica.

Ne znam je li to tako i u stvarnim američkim srednjim školama, ali jedno od **općih mjesta** u američkim filmovima o srednjoškolcima jest ono da se **odlični učenici i učenice ne zabavljaju**, ne partijaju, nemaju cure/dečke i da su generalno **isključeni iz cool ekipe** jer ili ta cool ekipa prezire njih ili oni preziru tu cool ekipu ili oboje. Vjerujem da većina nas koji smo u srednju školu išli u ovim krajevima, a ne u Americi, može posvjedočiti da to **nema veze s istinom**, ali, kao što rekoh, mi nismo išli u školu u Americi. Ponovit ću i ono drugo - pitanje je **je li i u američkim školama doista tako** ili je to jednostavno nešto što moraš prihvatiti kao nešto **bez čega nema američke teen komedije**.

U svojem redateljskom debiju **Olivia Wilde** poigrala se upravo s tim filmskim stereotipom, učinivši ga ne samo središnjom točkom priče, nego i nečim još smješnijim - **zabludom glavnih likova**. Naime, glavne junakinje **Molly (Beanie Feldstein)** i **Amy (Kaitlyn Dever)** najbolje su frendice i same sebe smatraju vrhunskim teen-intelektualkama koje su društveni život, partijanje i zabavu žrtvovala na oltaru izvrsnih ocjena i upisa na vrhunske fakultete. Priča filma počinje dan prije mature i obje su, i Molly i Amy jako zadovoljne svojom srednjoškolskom karijerom. I jedna i druga su se uspjele upisati na super fakultete, Molly je i najbolja učenica u cijeloj generaciji i održat će govor na maturi - uglavnom, sve je uspjelo kako su i planirale.

No zahvaljujući jednom indiskretnom zahodskom traču, Molly **saznaje da su se žrtvovale bez veze**. Ispada, naime, da su se i najveći školski partijaneri - osobe koje su Molly i Amy žustro prezirale i predviđale im budućnost čistih propaliteta - **uza svu zabavu također uspjeli upisati na najbolje američke fakultete**. Molly i Amy su zaprepastene, osjećaju se prevareno i odlučuju barem iskoristiti zadnju noć da bi se dobro istulumarile. Odlučuju otići na glavni party na koji će otići svi njihovi najcool *šulkolege*, ali pritom nailaze na brojne prepreke.

Osim tropa 'odbačenog štrebera', 'Booksmart' se koristi i već mnogo puta upotrijebljenu priču u kojoj protagonisti žele stići nekamo, ali nikako ne uspijevaju, čak se može reći da su i posudili priču iz komedije 'Superbad', gdje dva momka pokušavaju navlas istu stvar. No **Olivia Wilde** i njezina ekipa svemu su tome dali **nevjerojatnu svježinu**, duhovitost, uvjerljivost i originalnost koji ih odvajaju od svih ostalih.

Molly i Amy su, prije svega, *drugačije* štreberice od većine štrebera i štreberica koje smo dosad viđali na velikom i malom ekranu. One su, reklo bi se, **štreberice 21. stoljeća**, i to - naravno, jer je riječ o komediji - dotjerane do komičnog ekstrema. Nevjerojatno su osviještene (neki bi rekli politički korektne), velike su feministice, nevjerojatne su sveznalice i čitav im je odnos prema vanjskome svijetu oblikovan onime što su naučile u knjigama (a što je, svi znamo, smiješno već kao i početna točka) i krase ih **spektakularan kompleks VIŠE vrijednosti**.

Naravno, ono što priču čini uvjerljivom, pa na kraju i smiješnom jest to da su i Molly i Amy **normalne tinejdžerke**, mnogo sličnije svojim kolegama nego što žele priznati, a uza sve to su i **uvjerljiva ljudska bića**, što filmu daje emotivnu dimenziju zbog koje uspijevamo suosjećati s njima čak i u njihovim najluđim momentima. Ustvari, upravo opisano je možda i najveća kvaliteta ovoga filma jer on **sve, pa i epizodne likove portretira sa suosjećanjem i simpatijama**, pa na toj razini - emotivnoj - nema nekog velikog sukoba između 'zločestih' popularnih srednjoškolaca i 'dobrih' marginalaca. To je posebno vidljivo u načinu na koji su prikazana dva sporedna, ali supersmiješna i simpatična lika - bogatašica **Gigi (Billie Lourd)** i njezin najbolji prijatelj **Jared (Skyler Gisondo)**, čija će vam svaka pojava u kadru sigurno barem izmamiti osmijeh na lice.

Ukratko rečeno, ovdje je riječ o iznimno simpatičnom, pametnom, emotivnom i zabavnom filmu koji će sigurno zauzeti svoje mjesto u panteonu teen komedija. Bravo, Olivia Wilde!

Hämtat från: <https://www.tportal.hr/kultura/clanak/booksmart-smijesno-dirljivo-pametno-feministicki-tinejdzerski-20200307>

2.1.2. Översättningen

FILM RECENSION AV ZRINKA PAVLIĆ

”Booksmart” – rolig, hjärtevärmade, smart och feministisk coming of age-film

~3 min 2020-03-07 kl. 20:41

I sin regidebut gör Olivia Wilde en utmärkt tonårskomedi för den nya eran, som leker perfekt med de typiska ögonblicken i sådana filmer och ger humoristisk underhållning. Filmen visar återigen att den största tonårsromantiken är den mellan bästa väninnor.

Jag vet inte om detta stämmer på riktiga amerikanska gymnasieskolor, men en av de **vanligaste motiven** i amerikanska high school-filmer är att **plugghästarna inte har roligt**, inte fester, inte har flickvänner/pojkvänner och i allmänhet är **uteslutna från det coola gänget** eftersom det coola gänget antingen föraktar dem eller så föraktar de det coola gänget, eller både och. Jag tror att de flesta av oss som gick på gymnasiet i denna del av världen, och inte i Amerika, kan vittna om att detta **inte har något med sanningen att göra**. Men som sagt, vi gick inte i skolan i Amerika. Jag upprepar – frågan är **om det verkligen är så i amerikanska skolor** eller om det helt enkelt är något som måste accepteras som ett fenomen, utan vilken det **inte finns någon amerikansk tonårskomedi**.

I sin regidebut leker **Olivia Wilde** med exakt denna filmstereotyp, vilket gör den inte bara till den centrala punkten i berättelsen, utan också till något ännu roligare - **huvudkaraktärernas villfarelse**. Huvudkaraktärerna **Molly (Beanie Feldstein)** och **Amy (Kaitlyn Dever)** är nämligen bästa vänner och anser sig vara de bästa unga intellektuella som under hela sin skoltid har valt bort alla sociala aktiviteter, fester och nöjen för att få utmärkta betyg och sedan komma in på topphögskolor. Filmens berättelse börjar dagen innan examen och både Molly och Amy är mycket nöjda med sina gymnasiekarriärer. Båda lyckades komma in på fantastiska högskolor. Molly är också den bästa studenten i årskullen och kommer att hålla tal vid examen - allt gick som planerat.

Men tack vare lite indiskret skvaller i tjejtoaletten **får Molly veta att de offrade sig själva utan anledning**. Det visar sig nämligen att även de största festprissarna – personer som Molly och Amy häftigt föraktade och som de förutspådde en framtid av misslyckande – **trots allt festande, också lyckades ta sig in på de bästa amerikanska högskolorna**. Molly och Amy är chockade, känner sig lurade och bestämmer sig därför för att ta igen allt, på den sista festkvällen innan examen. De bestämmer sig för att gå till huvudfesten där alla deras coolaste *klasskamrater* kommer att vara, men de stöter på många hinder.

Utöver motivet om 'den ratade nörden' använder Wilde i 'Booksmart' en berättelse som redan har använts många gånger, där huvudkaraktärerna vill komma någonstans, men aldrig lyckas. Det kan till och med sägas att regissören har lånat berättelsen från komedin 'Supersugen', där två killar försöker göra samma sak. Men **Olivia Wilde** och hennes team gav det hela en **otrolig friskhet**, kvickhet, trovärdighet och originalitet som skilde dem från alla andra.

Molly och Amy är, framför allt, mer *annorlunda* än de flesta andra nördar som vi har sett på stora och lilla skärmen. De är, kan man säga, **2000-talets nördar**, och – givetvis för att det är en komedi – uppladda till den komiska extremen. De är otroligt medvetna (vissa skulle säga politiskt korrekta), de är stora feminister, de är fantastiska allvetare och hela deras förhållande till omvärlden formas av vad de har läst i böcker (som vi alla vet är lika löjligt som premissen) och lider av **ett överlägsenhetskomplex**.

Det som gör berättelsen trovärdig, och i slutändan rolig, är förstås att både Molly och Amy är **ordinära tonåringar**, mycket mer lika sina kamrater än de vill erkänna. Förutom detta är de också **trovärdiga människor**, vilket ger filmen en sentimental dimension som gör att vi lyckas känna empati med dem även i deras galnaste stunder. Faktum är att det som just har beskrivits är kanske den här filmens bästa kvalitet, eftersom **den porträtterar alla, även de bifigurerna, med medkänsla och sympati**. Så på den sentimentala nivån är det ingen stor konflikt mellan de 'elaka' populära gymnasieelever och de 'goda' socialt utstötta. Detta är särskilt synligt på sättet som de två sekundära, men superroliga och älskvärda karaktärerna porträtteras – den rika överklasstjejen **Gigi (Billie Lourd)** och hennes bästa vän **Jared (Skyler Gisondo)**, vars varje framträdande i filmen åtminstone får en att le.

Kort sagt, detta är en extremt sympatisk, smart, sentimental och underhållande film som säkerligen kommer att ta sin plats i utbudet av tonårskomedier. Bra jobbat, Olivia Wilde!

2.2. Domaći brand prirodne kozmetike i to od kobiljeg mlijeka. Saznajte zašto ga morate isprobati!

2.2.1. Källtexten

Domaći brand prirodne kozmetike i to od kobiljeg mlijeka. Saznajte zašto ga morate isprobati!

Svi znaju za kravlje i kozje mlijeko, no posljednjih godina sve veći hit postaje ono kobilje koje se u prvom redu konzumira zbog blagotvornog utjecaja na zdravlje. Supružnici Tamara i Zoran Rebić krenuli su u proizvodnju kobiljeg mlijeka prvenstveno kako bi pomogli svojoj djeci, koja su imala bronhitis, i iz prve ruke su se uvjerali u njegovu djelotvornost, a danas su im najčešći kupci upravo oni koji imaju problema s dišnim putevima, kao i oni koji ovim mlijekom žele ojačati imunitet.

Obitelj Rebić voli prirodno i domaće. U prirodnu kozmetiku su se prvo osobno zaljubili, a kada su vidjeli reakciju bližnjih, jednostavno su odlučili podijeliti i sa ostalima sve blagodati prirodne kozmetike od kobiljeg mlijeka i tako je cijela priča krenula. Naravno, ništa od ovog ne bi bilo moguće bez stručnjaka, formulatora i farmaceuta, koji su njihove proizvode doveli do savršenstva.

Mabrouk – linija ručno rađene prirodne kozmetike s kobiljim mlijekom

Na imanju, smještenom pored Bjelovara, nalazi se 17 konja. Osim svježeg mlijeka počeli su se baviti i **proizvodnjom prirodne kozmetike s kobiljim mlijekom**. Linija prirodne kozmetika je dobila ime po njihovom pastuhu **Mabrouk** Amoru, koji je u mladosti bio najbrži arap u galopskim utrkama. U ponudi imaju 5 proizvoda prirodne kozmetike - **blagotvornu kremu, šampon, sapun, bilogorski balzam i losion**. Kobilje mlijeko oduvijek je bilo cijenjeno zbog svojih svojstava - konzumacija pomaže u održavanju vitalnosti, sportašima služi kao odličan energetska dodatak, blagotvorno djeluje na zdravlje i ljepotu kože. U povijesnim izvorima navodi se da mlijeko kobilja **povoljno djeluje na pomlađivanje kože, sanaciju dermatitisa, psorijaze i drugih kožnih oboljenja**.

Sapun od kobiljeg mlijeka posebno je dobar za suhu kožu jer ima umirujuće djelovanje, sprječava crvenilo kože i nadraženost. **Šampon** od kobiljeg mlijeka pogodan je za sve tipove kose, posebno za osobe s ljuskavom ili osjetljivom kožom sklonom svrbeži. Kosu čini mekom i podatnom, dajući joj svilenkastu teksturu uz savršen i pažljivo biran omjer hladnoprešanog kokosovog i bademovog ulja, s dodatkom eteričnog ulja ružmarina. Proizvode mogu koristiti

odrasli i djeca, a **sve više mladih uzima našu kremu zbog akni i crvenila na koži** koje ostavlja šminka. **Krema** pomaže u ublažavanju specifičnih problema kože, dugo održava vlažnost i pogodna je za osobe preosjetljive na industrijsku kozmetiku.

Bilogorski balzam s kobiljim mlijekom intenzivno njeguje i vlaži suhu, hrapavu i ispucalu kožu. Uravnotežena kombinacija kobiljeg mlijeka, koja koži daje sve važne visokovrijedne hranjive tvari, shea maslaca, kakao maslaca, pčelinjeg voska, ulja kokosa, badema, noćurka i marelice kvalitetno obnavlja oštećenu kožu, održava strukturu kože u dobrom stanju te štiti kožu od daljnjeg isušivanja. **Losion** za tijelo s kobiljim mlijekom pruža vašoj koži tretman kakav zaslužujete – njeguje, dubinski vlaži, omekšava suhu kožu te pomaže smiriti nadraženost.

Mabrouk proizvode možete pronaći u dm prodavaonicama na odjelu prirodne kozmetike ili putem [dm online shopa](#) i [Mabrouk webshopa](#).

Hämtat från: <https://mabroukcosmetics.com/>

2.2.2. Översättningen

Inhemskt märke av naturlig kosmetika tillverkad av stomjolk. Ta reda på varför du måste prova det!

Alla känner till ko- och getmjolk, men på senare år har stomjolk blivit en större hit, främst använd på grund av dess gynnsamma effekt på hälsan. Makarna Tamara och Zoran Rebić från Kroatien började producera stomjolk i första hand för att hjälpa sina barn som lider av bronkit, och de såg själva dess effektivitet. Idag är deras vanligaste kunder just de som har andningsproblem, lik väl de som vill stärka sin immunitet med denna mjolk.

Familjen Rebić gillar naturligt och hemlagat. Först blev de personligen förälskade i naturlig kosmetika, och när de såg reaktionerna från sina nära och kära bestämde de sig helt enkelt för att dela med sig av alla fördelar med naturlig kosmetika gjord av stomjolk, och det var så hela historien började. Naturligtvis skulle inget av detta vara möjligt utan experter, kosmetikatillverkare och farmaceuter som fulländade deras produkter.

Mabrouk – en linje av handgjord naturlig kosmetika med stomjolk

Det finns 17 hästar på gården, som ligger intill Bjelovar, en stad i centrala Kroatien. Förutom produktion av färsk mjolk började familjen även **tillverka naturlig kosmetika med stomjolk**. Produktlinjen av naturlig kosmetika döptes efter deras hingst **Mabrouk** Amor, som i sin ungdom var den snabbaste araben i galopplopp. De erbjuder fem produkter av naturlig kosmetika: en välgörande kräm, schampo, tvål, Bilogoras balsam samt hudlotion. Stomjolk har alltid värderats för sina egenskaper och dess användning hjälper till att upprätthålla vitalitet. Den fungerar även som ett utmärkt energitillskott för idrottare och har en gynnsam effekt på hudens hälsa och skönhet. I historiska källor anges att stomjolk **bidrar till hudföryngring, rensning av dermatit, psoriasis och andra hudsjukdomar**.

Stomjolkstvål är särskilt fördelaktig för torr hud eftersom den har en lugnande effekt och förebygger hudrodnad och irritation. **Stomjolksschampo** är lämpligt för alla hårtyper, särskilt för personer med fjällande eller känslig hud som är benägen att klåda. Det gör håret mjukt och smidigt samt ger det en silkeslen textur med ett perfekt och noggrant utvalt förhållande av kallpressad kokos- och mandelolja, med tillsats av eterisk rosmarinolja. Produkterna kan användas av vuxna och barn. **Allt fler unga använder vår kräm mot akne och hudrodnad** orsakad av smink. **Krämen** lindrar specifika hudproblem, behåller fukt länge och är lämplig för personer som är överkänsliga mot industriell kosmetika.

Bilogoras balsam med stomjolk ger intensiv näring och återfuktar torr, sträv och sprucken hud. En balanserad kombination av stomjolk, som förser huden med viktiga näringsämnen, sheasmör, kakaosmör, bivax, kokos-, mandel-, nattljus- och aprikosolja, återställer skadad hud, bibehåller hudens struktur och skyddar mot ytterligare uttorkning. **Kroppslotion** med stomjolk ger din hud den behandling den förtjänar – näring, djup återfuktning samt mjukgörning av torr hud och lindring av irritation.

Du kan hitta Mabrouk-produkter i dm-butiker på avdelningen för naturlig kosmetika, eller genom [dm onlineshop](#) och [Mabrouk webshop](#).

2.3. Zeleno srce Europe: čarobna Slovenija na tako malenom području skriva ljepote svjetskih razmjera

2.3.1. Källtexten

Zeleno srce Europe: čarobna Slovenija na tako malenom području skriva ljepote svjetskih razmjera

Zeleno srce Europe, jedna od najboljih država za miran i siguran život, raj za ljubitelje aktivnog odmora, fenomenalna gastronomija... Sve je to Slovenija, zemlja koja na tako malenom području skriva ljepote svjetskih razmjera. Rekordne 2019. godine Sloveniju je posjetilo čak 6,2 milijuna turista koji su uživali u aktivnim iskustvima u zagrljaju netaknute prirode, odmoru u gradovima s bogatom kulturom, relaksirajući se u čuvenim spa centrima i toplicama te kušajući tradicionalnu hranu u starim gostionicama i seoskim domaćinstvima. Prema posljednjem popisu stanovništva u ovoj prekrasnoj zemlji živi nešto više od 2 milijuna i 100 tisuća stanovnika, službena valuta je euro, članica je EU i NATO-a te danas najrazvijenija država iz bivše Jugoslavije.

GRADOVI U SLOVENIJI: MJESTA BURNE POVIJESTI I BOGATOG KULTURNOG NASLJEĐA

Smještena na jugu srednje Europe, Slovenija graniči s Italijom, Mađarskom, Austrijom i Hrvatskom, a na teritoriju koji broji ukupno 20.273 četvornih kilometara živi oko 2,1 milijuna stanovnika. Prema Zakonu o lokalnoj samoupravi Republike Slovenije, grad je veće naselje s više od 3.000 stanovnika koje se od ostalih naselja razlikuje gospodarskom strukturom, gustoćom naseljenosti i povijesnim razvojem pa tako u Sloveniji postoji 69 gradova. Glavni grad je čarobna Ljubljana koja je prije nekoliko godina zbog svojih parkova i zelenila bila proglašena Zelenom prijestolnicom Europe. Osim po zelenilu, poznata je i po mostovima na rijeci Ljubljanici i Ljubljanskom dvorcu s kojeg puca pogled na cijeli grad.

Ono što će vas posebno oduševiti je razvijena biciklistička infrastruktura. Ljubljana se nalazi među europskim prijestolnicama najprikladnijim za bicikliranje i među onima koje su u tu vrstu održive mobilnosti najviše investirale. Drugi po redu najveći grad u Sloveniji, prekrasni Maribor leži na obali rijeke Drave, na mjestu gdje se sastaju planinski masiv Pohorje, Dravsko polje, planina Kozjak te Slovenske gorice. Šteta bi bila zaobići njegov najstariji dio – Lent, s ostacima gradskih zidina. Upoznajte i mostove iz vremena Austro-Ugarske te Dvorski trg gdje ćete pronaći Mariborski dvorac i Pokrajinski muzej.

Prema broju stanovnika slijede ih Kranj, Celje, Koper, Velenje, Novo Mesto i Ptuj, a turistima je posebno atraktivan srednjovjekovni grad Celje u kojem vrijedi posjetiti romantični dvorac na brdu i arheološko nalazište ispod Kneževog dvora. Ptuj je jedan od najstarijih neprekidno naseljenih gradova u Sloveniji koji čuva prastare vinske podrume, a Koper jedini lučki grad na 47 kilometara dugoj obali Jadranskog mora. U Koperu ne propustite prošetati Titovim trgom, istražiti Pretorsku palaču i popeti se na zvonik Campanile kako biste uživali u panoramskom pogledu. Sve to čini ovu državu privlačnom turističkom destinacijom, a mnogi će se složiti da je izlet u Sloveniju uvijek dobra ideja!

PRIRODNE ATRAKCIJE U SLOVENIJI: SKLAD JEZERA, RIJEKA, PLANINA, BRDA, DOLINA I KRŠKIH ŠPILJA

Slovenija je treća najšumovitija zemlja u Europi, bogata prirodnim resursima. Raznolik krajolik proteže se između alpskih vrhova i morske obale, panonski dio obiluje termalnim izvorima, a na sunčanim dijelovima brežuljaka u više dijelova zemlje rastu vinogradi. Ono što će razveseliti sve one koji želi sudjelovati u ekološki odgovornom turizmu jest činjenica da je ova država jedna od vodećih zemalja koje su na nacionalnoj razini razvile strategiju zelenog i održivog turizma. Što i ne čudi s obzirom na to da Slovenci već godinama nastoje zaštititi i očuvati svoje prirodno blago.

Na samo 50-tak kilometara udaljen od slovenske prijestolnice, Bled je jedna od najpoznatijih prirodnih atrakcija u državi. Jedni ga obožavaju zbog dugih šetnja kroz uređene staze oko jezera, drugi zbog planinarenja i osvajanja vrhova, a treći zbog okusa lokalne kuhinje i gostoljubivih domaćina. Predivno jezero je savršen odabir ako tražite inspiraciju za jednodnevni izlet u Sloveniju.

Triglav je neprikosnoveni simbol Slovenije, što dokazuje i činjenica da se nalazi na njihovoj nacionalnoj zastavi. Prepun je jezera i slapova, a jedan od najpoznatijih slapova, koji je inspirirao i slavnog slovenskog pjesnika Franca Prešerna, zasigurno je Savica.

Tu je i fascinantna dolina rijeke Soče, jedna od najljepših europskih alpskih rijeka koja će svakoga očarati svojom bojom, jezero Bohinj kojeg obožavaju svi ljubitelji aktivnog odmora i svježeg planinskog zraka, Logarska dolina, planina Rogla, jezero Jasna, Zelenci... Od čudesnih planina po kojima su razasuta prekrasna jezerca pa sve do impozantnih dolina, svaki zaljubljenik u prirodu može lako pronaći mjesto u kojem će uživati.

VELIČANSTVENO PODZEMLJE: SLOVENIJA SKRIVA NEVJEROJATNE ŠPILJE I JAME KOJE BISTE TREBALI POSJETITI BAREM JEDNOM U ŽIVOTU

Mnogi kažu da se najbolje znamenitosti Slovenije nalaze se u podzemlju. Ova je država poznata po gotovo 7.500 istraženih špilja, a procjenjuje se da ih ima oko 10.000. U svijetu špiljskih sustava Postojnska jama zaslužuje najveću pozornost zbog bogatstva oblika, velikih špiljskih prostorija, stalaktit formacije i vode kao bitne značajke. Ovaj nevjerojatan prirodni fenomen u potpunosti je uređen za posjećivanje. Podzemni kompleks galerija, tunela i dvorana protežu se na 20 kilometara, a s obzirom na prosječnu temperaturu od 9,4 stupnja – preporučuje se da pri posjeti ponesete toplu odjeću.

Još jedna velika prirodna atrakcija su Škocjanske jame, koje spadaju i među najveće podzemne kanjone u svijetu. Zbog iznimne ljepote i jedinstvenog ekosustava, UNESCO ih je uvrstio na popis svjetske baštine te su jedini spomenik u Sloveniji upisan na samu UNESCO – vu listu. Razgled jame traje oko 2 i pol sata, cijene karata kreću se između 7 i 16 eura, a putem službene stranice možete provjeriti sve raspoložive rute obilaska.

GASTRONOMIJA: POZNATA HRANA U SLOVENIJI KOJOJ NE MOGU ODOLJETI NI NAJZAHTJEVNIJI GURMANI

S obzirom na to da Slovenija graniči s Italijom, Austrijom, Mađarskom i Hrvatskom, stručnjaci kažu da su Slovenci sve najbolje od svoje kuhinje „posudili” od susjeda i učinili svojim. Tjestenina i peciva neodoljivo podsjećaju na Italiju, domaće savijače na Austriju, a gulaši s krumpirom i okruglice imaju okus Balkana. Svaka regija ima svoju tipičnu slovensku hranu koju možete kušati u brojnim restoranima diljem zemlje, ali za najbolji doživljaj najbolje je posjetiti turistička gospodarstva i stare seoske gostionice.

Danas se u Sloveniji u svim domovima pripremaju tradicionalni konjski gulaš, čuvene krvavice i poznata kranjska kobasica. Od priloga su popularni dinstani kiseli kupus, krumpir i polenta, a goveđa juha je osnovno jelo svakog nedjeljnog ručka. Palenta je na Primorskoj i Krasu nekada bila zamjena za kruh, a nezaobilazni su i domaći žganci dobiveni miješanjem brašna u vrućoj slanoj vodi. Tradicionalni začini slovenske kuhinje su mažuran, majčina dušica, melisa, kadulja, timijan, lovor, a među “domaće” su se uvriježili i cimet i papar.

Svakako vrijedi istaknuti kako je 2020. godine Slovenija proglašena Europskom regijom gastronomije za 2021., a nagradu joj je dodijelio Internacionalni institut za gastronomiju,

kulturu, umjetnost i turizam (IGCAT) na temelju gastronomskih projekata i razvoja održivog življenja.

AKTIVNI ODMOR U SLOVENIJI

„Slovenija je jedna od najzelenijih država na svijetu, a zbog svojih održivih načela također je i prva država koja u cjelini nosi naziv zeleno odredište”. Tim riječima svoju državu opisuje Turistička zajednica Slovenije na svojim službenim stranicama. Država je to koja povezuje Alpe i Mediteran, Panonsku nizinu i Kras pa su raznoliki krajobrazi poligon za nebrojene aktivne avanture u svim godišnjim dobima.

S čak 10 tisuća kilometara uređenih planinarskih staza, Slovenija je idealna destinacija za sve ljubitelje aktivnog odmora. Brojne staze vas vode po ravninama i brdašcima, po srednjem gorju ili po visokom gorju, među slikovitim dolinama, jezerima, slapovima i rijekama. Uređene su i mnoge biciklističke staze, a vožnja kajakom ili raftom po brzacima smaragdних slovenskih rijeka iskustvo je koje se dugo pamti.

U Sloveniji se nalazi i najvažniji konjički centar u ovom dijelu Europe iz kojeg potječu svjetski poznati konji lipicaneri. Obidite najstariju europsku ergelu, posjetite farmu i upoznajte prekrasnu povijest ovog kraja kojeg krasi privrženost prema plemenitim životinjama.

CESTARINA I E-VINJETE: SVE ŠTO TREBATE ZNATI AKO PUTUJETE U SLOVENIJU

Početkom 2022. godine Slovenija je u potpunosti prešla na elektroničke vinjete za naplatu cestarine na svojim autocestama. Digitalna vinjeta, koja zamjenjuje stare naljepnice, obvezna je za vozila do i uključujući 3,5 t težine koja prometuju slovenskim autocestama i brzim cestama.

E-vinjetu možete kupiti iz udobnosti vlastite dnevne sobe putem službenih stranica, a postupak je brz i vrlo jednostavan. Također je možete kupiti na prodajnim mjestima kod ovlaštenih prodavatelja. Tjedna vinjeta traje 7 dana i košta 15 eura, mjesečna traje 30 dana, a njena cijena je 30 eura, dok godišnja traje čak 14 mjeseci i možete je nabaviti za 110 eura. Ako vas zateknu bez vinjete, čak i na početku dionice, vrlo vjerojatno će vam na kućnu adresu stići kazna od najmanje 300 eura.

Hämtat från: <https://putnikofer.hr/mjesta/slovenija/>

2.3.2. Översättningen

Europas gröna hjärta: magiska Slovenien är ett litet land som rymmer mycket skönhet

Europas gröna hjärta, ett av de bästa länderna för ett lugnt och tryggt liv, ett paradiset för de som älskar aktiv semester och fantastisk gastronomi. Allt detta är Slovenien, ett litet land som rymmer så mycket skönhet. Rekordåret 2019 besöktes Slovenien av så många som 6,2 miljoner turister som njöt av aktiva upplevelser i den orörda naturens famn, en semester i städer med rik kultur, avkoppling i berömda spa-center och termalbad samt provsmakning av traditionell mat i gamla värdshus och gårdar på landsbygden. Enligt den senaste folkräkningen har detta underbara land drygt 2,1 miljoner invånare. Den officiella valutan är euron, landet är medlem i EU och NATO, och Slovenien är idag det mest utvecklade landet i fd Jugoslavien.

STÄDER I SLOVENIEN: PLATSER MED TURBULENT HISTORIA OCH RIKT KULTURARV

Beläget i södra Centraleuropa gränsar Slovenien till Italien, Ungern, Österrike och Kroatien och cirka 2,1 miljoner invånare bor på en yta på totalt 20 273 kvadratkilometer. Enligt lagen om lokalt självstyre i Republiken Slovenien är en stad en större bosättning med mer än 3 000 invånare, och som skiljer sig från andra bosättningar i sin ekonomiska struktur, befolkningstäthet och historiska utveckling. Enligt detta har Slovenien 69 städer. Huvudstaden är magiska Ljubljana, som utropades till Europas gröna huvudstad för några år sedan på grund av sina parker och grönska. Utöver sin grönska är staden också känd för sina broar över floden Ljubljanica och Ljubljanas slott, som erbjuder utsikt över hela staden.

Något som kommer att glädja dig särskilt är den utvecklade infrastrukturen för cyklister. Ljubljana är bland de europeiska huvudstäderna som är mest lämpade för cykling och bland dem som har investerat mest i denna typ av hållbar mobilitet. Den näst största staden i Slovenien, underbara Maribor, ligger på stranden av floden Drava, vid den punkt där bergskedjan Pohorje, dalbotten Dravsko polje, berget Kozjak och bergsområdet Slovenske Gorice möts. Det skulle vara synd att kringgå Maribors äldsta del, Lent, med resterna av stadsmurarna. Lär känna broarna från den österrikisk-ungerska eran och Slottstorget där du hittar Maribors slott och Maribors regionala museum.

Befolkningsmässigt följs Ljubljana och Maribor av Kranj, Celje, Koper, Velenje, Novo Mesto och Ptuj. Den medeltida staden Celje är särskilt attraktiv för turister, där det är värt att besöka

det romantiska slottet på kullen och den arkeologiska platsen nedanför hertigpalatset. Ptuj är en av de äldsta kontinuerligt bebodda städerna i Slovenien som bevarar gamla vinkällare, och Koper är den enda hamnstaden på Adriatiska havets 47 kilometer långa kust. I Koper bör du inte missa en promenad på Titotorget, för att utforska den Pretorianska palatset och klättra upp i Campanile-klocktornet för att njuta av panoramautsikten. Allt ovanstående gör detta land till ett attraktivt resmål, och många kommer att hålla med om att en resa till Slovenien alltid är en bra idé!

NATURATTRAKTIONER I SLOVENIEN: EN HARMONI AV SJÖAR, FLODER, ALPER, BERG, DALAR OCH KARSTGROTTOR

Slovenien är det tredje mest skogbevuxna landet i Europa, rikt på naturresurser. Ett varierat landskap sträcker sig mellan alptopparna och havskusten, den pannoniska delen är rik på varma källor och vingårdar växer på de soliga delarna av kullarna i flera delar av landet. Det som kommer att glädja alla som vill delta i ekologiskt ansvarsfull turism är det faktum att Slovenien är ett av de ledande länderna som har utvecklat en strategi för grön och hållbar turism på nationell nivå. Detta är inte förvånande med avseende på att slovenerna har försökt att skydda och bevara sina naturskatter i flera år.

Bara 50 kilometer från den slovenska huvudstaden är sjön Bled en av de mest kända naturattraktionerna i landet. Vissa människor älskar den för långa promenader längs de välskötta stigarna runt sjön, andra för vandring och erövring av topparna runtom, och andra för smaken av det lokala köket och gästfria värdar. Ett besök till den vackra sjön är ett måste om du letar efter inspiration för en dagsutflykt i Slovenien.

Nationalparken Triglav är den obestridliga symbolen för Slovenien, vilket framgår av dess närvaro på deras nationella flagga. Den är full av sjöar och vattenfall, och ett av de mest kända vattenfallen, som inspirerade den berömda slovenske poeten Franc Prešern, är Savica.

I nationalparken finns också den fascinerande dalen längs floden Soča, en av de vackraste europeiska alpina floderna som kommer att imponera på alla med sin färg. I området finns även sjön Bohinj, för alla som älskar aktiv semester och frisk bergsluft, glaciärdalen Logarska dolina, berget Rogla, sjön Jasna och naturreservat Zelenci. Från de fantastiska Alperna, där det finns vackra små sjöar, till de imponerande dalarna, varje naturälskare kan lätt hitta en plats att njuta av.

DET MAGNIFIKA UNDERJORDISKA: SLOVENIEN GÖMMER OTROLIGA GROTTER OCH HÅLOR SOM DU BÖR BESÖKA MINST EN GÅNG I DITT LIV

Många säger att de bästa sevärdheterna i Slovenien ligger under jorden. Detta land är känt för nästan 7 500 utforskade grotter, och det uppskattas att det finns cirka 10 000 totalt. Bland alla grottsystem i världen förtjänar Postojnagrottan mest uppmärksamhet på grund av dess rikedom, stora grottrum, stalaktitformationer och vatten. Detta fantastiska naturfenomen är fullt anpassat för besök. Det underjordiska komplexet av gallerier, tunnlar och hallar sträcker sig över 20 kilometer. Med en medeltemperatur på 9,4 grader rekommenderas att ta med varma kläder vid besök.

En annan stor naturattraktion är Škocjangrottorna, som är en av de största underjordiska kanjonerna i världen. På grund av sin exceptionella skönhet och unika ekosystem infördes Škocjangrottorna på UNESCO:s världsarvslista. De är det enda monumentet i Slovenien som finns med på UNESCO:s lista. Rundturen i grottan varar cirka 2 och en halv timme, biljettpriserna varierar mellan 7 och 16 euro, och alla tillgängliga turrutter kan ses på den officiella webbplatsen.

GASTRONOMI: KÄND MAT I SLOVENIEN SOM INTE ENS DE MEST KRÄVANDE FINSMAKARNA KAN MOTSTÅ

Med tanke på att Slovenien gränsar till Italien, Österrike, Ungern och Kroatien, säger experter att slovenerna har ”lånat” det bästa av sitt kök från sina grannar och gjort det till sitt eget. Pasta och bakverk påminner starkt om Italien, hemlagade strudlar om Österrike, och grytor med potatis och klimpar har en smak av Balkan. Varje region har sin egen typiska slovenska mat, som du kan smaka på många restauranger över hela landet. För den bästa upplevelsen är det mest rekommenderat att besöka turistgårdar och gamla värdshus på landet.

Idag lagar alla slovenska hem traditionell hästgryta, de berömda blodkorvarna och den kända krainerkorven. Populära tillbehör är stuvad surkål, potatis och polenta, och nötsoppa är huvudrätten vid varje söndagslunch. Polenta var tidigare en ersättning för bröd i Primorska, region i västra Slovenien, och Karst, kalkstensplatå som ligger i sydvästra Slovenien. Hemgjord žganci, maträtt tillagad genom att blanda mjöl i varmt saltvatten, är också oumbärlig. Traditionella kryddor i det slovenska köket är mejram, backtimjan, citronmeliss, salvia, timjan och lagerblad, men även kanel och peppar har blivit etablerade som lokala.

Det är värt att notera att Slovenien utsågs till den europeiska gastronomiska regionen 2021, och priset delades ut av Det internationella institutet för gastronomi, kultur, konst och turism (IGCAT) baserat på gastronomiska projekt och utveckling av hållbar livsstil.

AKTIV SEMESTER I SLOVENIEN

”Slovenien är ett av de grönaste länderna i världen, och på grund av dess hållbara principer är det också det första landet som utsetts till en grön destination som helhet.” Så beskriver Sloveniens turistråd sitt land på sin officiella hemsida. Det är ett land som förenar Alperna och Medelhavet, Pannoniska bäckenet och Karst, vilket ger varierande landskap som lämpar sig för otaliga aktiva äventyr under alla årstider.

Med 10 000 kilometer välskötta vandringsleder är Slovenien ett idealiskt resmål för alla som älskar aktiva semestrar. Många stigar leder dig över slätter och kullar, genom medelstora och höga berg, bland pittoreska dalar, sjöar, vattenfall och floder. Det finns också många välskötta cykelvägar, och kajakpaddling eller forsränning längs forsarna i de smaragdgröna slovenska floderna är en minnesvärd upplevelse.

Slovenien är också hem för det viktigaste ridcentret i denna del av Europa, där de världsberömda lipizzanerhästarna kommer från. Besök den äldsta europeiska stuteriet, besök gården och lär känna den vackra historien om denna region, som är känd för sin tillgivenhet till ädla djur.

VÄGTULLAR OCH E-VINJETTER: ALLT DU BEHÖVER VETA OM DU RESER TILL SLOVENIEN

I början av 2022 övergick Slovenien helt till elektroniska vinjetter för vägtullar på sina motorvägar. Den digitala vinjetten, som ersätter de gamla klistermärkena, är obligatorisk för fordon upp till och med 3,5 ton som färdas på slovenska motorvägar och motortrafikleder.

Du kan köpa en e-vinjett enkelt och bekvämt hemifrån via den officiella webbplatsen, och processen är snabb och enkel. Du kan också köpa den på försäljningsställen från auktoriserade säljare. En veckovinjett är giltig i 7 dagar och kostar 15 euro, en månadsvinjett gäller i 30 dagar och kostar 30 euro, medan en årlig vinjett varar upp till 14 månader och kostar 110 euro. Om du ertappas utan vinjett, även i början av sträckan, kommer du med största sannolikhet att få böter på minst 300 euro skickade till din hemadress.